

ዳያስፖራ ኢንፎርመር Diaspora Informer

በወጪ ንግድና በተለያዩ የኢንቨስትመንት መስኮች ለተሰማሩ ባለሃብቶች የተሰጡ ማበረታቻዎች እና

ወደ እገር በሚገቡ ዕቃዎች ላይ ስለሚፈጸም የጉምሩክ ስነስርዓት

በውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር የዳያስፖራ ተሳትፎ ጉዳዮች ዳይሬክቶሬት ጀነራል እና በገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን የኢንቨስትመንት ድጋፍና ክትትል ዳይሬክቶሬት

ማውጫ

1. መግቢያ	1
2. በተለያዩ የኢንቨስትመንት መስኮች ለተሰማሩ ባለሀብቶች የተሰጡ ማበረታቻዎች ...	2
2.1 የጉምሩክ ቀረጥ ነፃ ማበረታቻ ተጠቃሚዎች እነማን ናቸው?	2
2.2 የጉምሩክ ቀረጥ ነጻ ማበረታቻዎች ምን ምን ናቸው?	2
2.3 በተሸከርካሪ መመሪያ ቁጥር 4/2005 መሰረት ተሸከርካሪ ለማስገባት የሚፈቀድላቸው የስራ መስኮች እነማን ናቸው?	3
2.4 ተሸከርካሪ ከቀረጥ ነፃ ለማስገባት በየስራ መስኩ ሊሟሉ የሚገባቸው ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸው?	3
2.5 ለስራተኛ ማጓጓዣ የሚሆን ተሸከርካሪ ማስገባት የሚፈቀድላቸው የስራ መስኮች እነማን ናቸው?	4
2.6 የገቢ ግብር ነፃ (የታክስ እፎይታ) የሚያገኙ የስራ መስኮች እነማን ናቸው? ..	4
2.7 የገቢ ግብር ነፃ መብት ለማግኘት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች ምንድን ናቸው?	4
2.8 ከጉምሩክ ቀረጥ ነፃ ማበረታቻ ለማግኘት ሁሉም ባለሀብቶች ሊያቀርቡ የሚገቡ ሰነዶች	5
2.9 የካፒታል ዕቃ ከጉምሩክ ቀረጥ ነፃ ማበረታቻ ለማግኘት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች ምን ምን ናቸው?	5
2.10 የግንባታ ዕቃዎችን ከቀረጥ ነፃ ለማስገባት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች	5
2.11 ተሸከርካሪዎችን ከቀረጥ ነፃ ለማስገባት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች	6
2.12 ለስራተኛ ማጓጓዣ ከቀረጥ ነፃ ለማስገባት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው	

ስነዶች	6
2.13 በፍራንኮቫሉታ (የባንክ ፍቃድ ሳያስፈልጋቸው) ወደ አገር ዕቃዎችን እንዲያስገቡ የሚፈቀድላቸው ባለሀብቶች እነማን ናቸው?	6
2.14 ቅሬታና አቤቱታ አፈታት አገልግሎት	7
3. በወጪ ንግድ ላይ ለተሰማሩ ባለሀብቶች ተጠቃሚ የሚሆኑበት የማበረታቻ ስርዓቶች	8
3.1 የወጪ ንግድ ማበረታቻ ስርዓት ዓይነቶች ምን ምን ናቸው?.....	8
3.1.1 የተመላሽ ቀረጥ ሥርዓት (Duty Draw Back Scheme)	9
3.1.2 የቫውቸር ስርዓት (Voucher Scheme)	9
3.1.3 የቦንድድ ኤክስፖርት ፋብሪካ ስርዓት (Bonded export factory scheme)	10
3.1.4 የቦንድድ ኤክስፖርት ማምረቻ መጋዘን ስርዓት (The bonded export manufacturing warehouse scheme)	12
3.1.5 የቦንድድ ግብዓት አቅርቦት መጋዘን ስርዓት (Bonded Input Supply warehouse scheme)	14
3.1.6 የኢንዱስትሪ ቀጠና ዞን የአስራር ስርዓት	16
4. በልዩ ልዩ መንገድ ወደአገር የሚገቡ የኢትዮጵያ ዳያስፖራ አባላት ዕቃዎች	
የጉምሩክ ስነስርዓት አፈጻጸም	16
4.1 አምስት አመትና ከዚያ በላይ በውጭ ሀገር ቆይተው የሚመለሱ ዳያስፖራዎች ወደ ሀገር በሚያስገቡት ተሽከርካሪ ስለሚፈጸም የጉምሩክ ፎርማሊቲ	16
4.2 ከገቢ የንግድ እቃዎች የሚሰበሰቡ የቀረጥና ታክስ አይነቶች	22
4.2.1 የጉምሩክ ቀረጥ፤ ልዩ የጉምሩክ ታሪፍ (Preferential tariff) እና የወጪ ንግድ ታክስ	23
4.2.2 ኤክሳይዝ ታክስ	26

4.2.3 ተጨማሪ እሴት ታክስ	30
4.2.4 ሱር ታክስ	33
4.2.5. በገቢ ዕቃ ከሚጣለው የንግድ ትርፍ ላይ ተቀንሶ የሚከፈል ግብር /With holding tax /	35
4.2.6. ከአዲስ ወይም ያገለገለ ቴሌቪዥን የሚሰበሰበው ቀረጥና ታክስ እንዴት ይሰላል?	39
4.2.7. የንግድ ዕቃዎች ወደሃገር ለማስገባት ሊሟሉ የሚገባቸው ሰነዶች	44
4.3 ገንዘብ ይዞ ወደ ኢትዮጵያ ለመግባትና ከኢትዮጵያ ለመውጣት መንገደኛው (ዳያስፖራውን ጨምሮ) ሊያሟላቸው የሚገቡ ቅድመ ሁኔታዎች	44
4.4. የበጎ አድራጎት እቃዎችና የጉምሩክ ስነርድ አት	47
4.4.1 የበጎ አድራጎት ድርጅቶችና ማህበራት ወደ ሀገር ከቀረጥና ታክስ ነፃ የሚያስገቡባቸው እቃዎች	48
4.4.2 የቀረጥ ነፃ ሙብት ተጠቃሚ ለመሆን በበጎ አድራጎት ድርጅቶች እና ማህበራት ሊሟሉ የሚገቡ ሰነዶች	49
4.4.3. ዕቃን በዋስትና ወይም በቀረጥና ታክስ ክፍያ እንዲገባ ስለመፍቀድ	50
4.4.4. ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲገቡ የሚፈቀዱ ተሽከርካሪዎች፤ ሞተር ብስክሌቶች እና መለዋወጫዎች	50
4.4.5 የቀረጥ ነጻ ሙብትን አላግባብ ስለመገልገል	52

1. መግቢያ

በተለያዩ ሀገራት የሚገኙ የኢትዮጵያ ዳያስፖራ አባላት መዋዕለ ንዋያቸውን በትውልድ ሀገራቸው ላይ በማፍሰስ፣ ዕውቀት እና ቴክኖሎጂን በማሸጋገር እየተካሄደ በሚገኘው የልማት ግንባታ ሂደት ላይ እንዲሳተፉና ራሳቸውንና ሀገራቸውን እንዲጠቅሙ በመንግስት ጥሪ ተደርጓል። እየተካሄደ ባለው የአገሪቱ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ እንቅስቃሴ ውስጥ ተዋናይ እንዲሆኑ የሚያስችል ፖሊሲ ተቀርቦ በርካታ እንቅስቃሴዎች እየተደረጉ ይገኛሉ። በአገሪቱ የልማት ጉዞ ውስጥ ጉልህ ሚና እንዲኖራቸው የሚያበረታቱ ህጎች፣ ደንቦችና መመሪያዎችም ወጥው ስራ ላይ ውለዋል። ከነዚህም ማበረታቻዎች መካከል የታክስ ፖሊሲዎቹ አካል የሆኑት የገቢ ግብር ነፃ ማበረታቻዎች፣ የጉምሩክ ቀረጥ ነጻ ማበረታቻዎች፣ በወጪ ንግድ ለተሰማሩ ባለሀብቶች የተሰጡ የቀረጥ ተመላሽ፣ የቫውቸር ስርዓት ማበረታቻዎች ወ.ዘ.ተ ዋና ተጠቃሽ ናቸው።

የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ለነዚህ ስርዓቶች ማስፈጸሚያ የሚሆኑ የአሠራር ሥርዓቶችን ቀርቦ የዳያስፖራ አባላት

የተቀላጠፈ አገልግሎት የሚያገኙበትን ሁኔታዎች በማመቻቸት የበኩሉን ድጋፍ እያደረገ ይገኛል። የዳያስፖራ አባላት

እነዚህን በመንግስት የተሰጡ ማበረታቻዎች እና የማስፈጸሚያ ሥርዓቶችን በውል ተረድተውና ተገንዝበው እንዲጠቀሙ ለማስቻልም በተለያዩ መንገዶች መረጃዎቹን ተደራሽ ለማድረግ ጥረት ሲያደርግ ቆይቷል። አሁንም እነዚህን መረጃዎች በስራ ላይ ካሉት ወቅታዊ ህጎች፣ ደንቦችና መመሪያዎች ጋር በማገናዘብ ይህን ሰነድ አዘጋጅቷል። ሰነዱ መግቢያውን

ጨምሮ አራት ክፍሎችን ይዟል። እነኚህም በተለያዩ የኢንቨስትመንት መስኮች ለተሰማሩ ባለሀብቶች የተሰጡ

ማበረታቻዎችን፣ በወጪ ንግድ ላይ የተሰማሩ ባለሀብቶች ተጠቃሚ የሚሆኑበት የማበረታቻ ስርዓቶችን፣ እና በልዩ ልዩመንገድ ወደ ሀገር የሚገቡ የኢትዮጵያ ዳያስፖራ አባላት ዕቃዎች የጉምሩክ ስነስርዓት አፈጻጸምን የሚዳስሱ ናቸው።

2. በተለያዩ የኢንቨስትመንት መስኮች ለተሰማሩ ባለሀብቶች የተሰጡ ማበረታቻዎች

2.1. የጉምሩክ ቀረጥ ነፃ ማበረታቻ ተጠቃሚዎች እነማን ናቸው?

- ❖ በማምረቻ ኢንዱስትሪ፤
- ❖ በግብርና
- ❖ በኮንስትራክሽን ስራ ተቋራጭነት
- ❖ የኮከብ ደረጃ ባላቸው ሆቴሎች (ሪዞርት) ሆቴሎችን ጨምሮ ሞቴሎች ሬስቶራንቶችና ሎጆዎች
- ❖ በመገናኛ ቴክኖሎጂ (ICT) ልማት
- ❖ በአስጎብኝነት ስራ
- ❖ በኤሌትሪክ ኃይል ማመንጫ ማስተላለፊያና ማሰራጨ
- ❖ የራስን ህንፃ በመገንባት የሚሰጥ ትምህርትና ስልጠና
- ❖ የራስን ህንፃ በመገንባት የሚሰጥ የጤና አገልግሎት

2.2. የጉምሩክ ቀረጥ ነጻ ማበረታቻዎች ምን ምን ናቸው?

- ❖ ለሚያቁቁመው አዲስ ድርጅት ወይም ነባር ድርጅቱ ለማስፋፋት ወይም ለማሻሻል የሚሰፈልጉ የካፒታልና ግንባታ ዕቃዎች ከጉምሩክ ነፃ ማስገባት
- ❖ ከካፒታል ዕቃዎቹ ጠቅላላ ዋጋ 15 በመቶ የማይበልጡ መለዋወጫዎችን ፕሮጀክቱ ማምረት ወይም አገልግሎት መስጠት ከጀመረበት ጊዜ ጀምሮ እስከ አምስት ዓመት ድረስ ከጉምሩክ ቀረጥ ነፃ ማስገባት
- ❖ በተሸከርካሪ መመሪያ ቁጥር 4/2005 በተቀመጠው ዓይነትና መጠን ለኢንቨስትመንቱ ስራ የሚዉሉ ተሸከርካሪዎች ከጉምሩክ ቀረጥ ነፃ ማስገባት
- ❖ በኢንቨስትመንት ማበረታቻ ደንብ ቁጥር 270/2005 በተያያዘው ሰንጠረዥ መሰረት የገቢ ግብር ነፃ መሆን ናቸው።

2.3. በተሸከርካሪ መመሪያ ቁጥር 4/2005 መሰረት ተሸከርካሪ ለማስገባት የሚፈቀድላቸው የስራ መስኮች እነማን ናቸው?

- ❖ በማምረቻ ኢንዱስትሪ፣ በግብርና፣ በኮንስትራክሽን ስራ ተቋራጭነት፣ የኮከብ ደረጃ ባላቸው ሆቴሎች (ሪዞርት ሆቴሎች ጨምሮ)፣ ሞቴሎች፣ ሬስቶራንቶችና ሎጅ፣ በመገናኛ ቴክኖሎጂ (ICT) ልማት፣ በአስጎብኝነት ስራ፣ በኤሌትሪክ ኃይል ማመንጫ ማስተላለፊያና ማሰራጨ የስራ መስኮች አዳዲስ ፕሮጀክቶችን ለሚያቋቁሙ ወይም ነባር ድርጅታቸውን ለሚያስፋፉ ባለሀብቶች ብቻ ይሆናል።

2.4. ተሸከርካሪ ከቀረጥ ነፃ ለማስገባት በየስራ መስኩ ሊሟሉ የሚገባቸው ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸው?

- ❖ በማምረቻ ኢንዱስትሪ ኢንቨስትመንት የስራ መስክ ላይ ለተሰማሩ ቢያንስ 10 ሚሊዮን ብር ካፒታል ለፕሮጀክቱ ማዋል አለባቸው።
- ❖ በግብርና ኢንቨስትመንት ለተሰማሩ ባለሀብቶች በመመሪያዉ ቁጥር 4/2005 ባስቀመጠዉ መሰረት በሚያለማዉ የመሬት ስፋት፣ በሚኖረዉ የእንስሳት ብዛት፣ የቀፎ ብዛት፣ የሰዉ ስራሽ ኩሬ ይዘት ወይም ለፕሮጀክቱ ባዋለዉ የመሬት ስፋት የሚወሰን ይሆናል።
- ❖ በኮንስትራክሽን ስራ ተቋራጭነት የተሰማሩ የሚመለከታቸዉ የመንግስት አካል ለየደረጃዉ እንደሚያስፈልጉ ከዘረዘራቸዉ የካፒታል መሳሪያዎች በዋጋ 25 በመቶ ያህሉን ከዉጭ ለማስገባቱ የማስጫኛ ሰነድ እና የግዥ ደረሰኝ ወይም ከአገር ዉስጥ የገዛ ከሆነ የግዥ ዉሉን ከአስፈላጊ ሰነዶች ጋር ሲያሟሉ፤
- ❖ የኮከብ ደረጃ ላላቸዉ ሆቴሎች (ሪዞርቶች ሆቴሎችን ጨምሮ) ሞቴል፣ ሬስቶራንትና ሎጅ አገልግሎት ኢንቨስትመንት ለተሰማሩ የፕሮጀክቱ ተግባራዊ እንቅስቃሴ ስለመጀመሩ ማለትም የህንጻዉ ግንባታ፣ መሰረተ ልማት እና መጋዘን የመሳሰሉ እየተሰሩ ስለመሆንቸዉ ፕሮጀክቱ

ከሚገኝበት የኢንቨስትመንት መስሪያ ቤት ማስረጃ ማቅረብ

- ❖ በአስጎብኚነት አገልግሎት ኢንቨስትመንት ተሰማራ የባህልና ቱሪዝም ሚኒስቴርን ያወጣውን መስፈርት በማሟላት አግባብ ካለው አካል የማስጎብኘት አገልግሎት ፍቃድ አወጥቶ/አግኝቶ አገልግሎት እየሰጠ የሚገኝ ወይም ወደ ኢንቨስትመንት መስኩ የሚሰማራ መሆን ይኖርበታል።

2.5. ለስራተኛ ማጓጓዣ የሚሆን ተሽከርካሪ ማስገባት የሚፈቀድላቸው የስራ መስኮች እነማን ናቸው ?

- ❖ የማምረቻ ኢንዱስትሪ፣ ግብርና፣ የኮንስትራክሽን ስራ ተቋራጭነት፣ የኮከብ ደረጃ ባላቸው ሆቴሎች (ሪዞርት ሆቴሎች ጨምሮ፣ ሞቴሎች፣ ሬስቶራንቶችና ሎጆች ፣ በመገናኛ ቴክኖሎጂ (ICT) ልማት ፣ በኤሌትሪክ ኃይል ማመንጫ ማስተላለፊያና ማሰራጫ የስራ መስኮች ለተሰማሩ ባለሀብቶች ናቸው።

2.6. የገቢ ግብር ነፃ (የታክስ እጩይታ) የሚያገኙ የስራ መስኮች እነማን ናቸው ?

- ❖ በማምረቻ ኢንዱስትሪ፣ በግብርና፣ በመረጃና መገናኛ ቴክኖሎጂ ልማት መስኮች፣ እና በኤሌትሪክ ሃይል ማመንጫ፣ ማስተላለፍ፣ ማሰራጨት የኢንቨስትመንት መስኮች የተሰማሩ ሲሆን የማበረታቻው የጊዜ መጠን በኢንቨስትመንት ማበረታቻ ደንብ ቁጥር 270/2005 በተያያዘው ስንጠረዥ መሰረት ይሆናል።

2.7. የገቢ ግብር ነፃ መብት ለማግኘት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች ምንድን ናቸው ?

- ❖ በደንብ ቁጥር 270/2005 መሠረት ማምረት ወይም አገልግሎት መስጠት ስለመጀመሩ ከኢንቨስትመንት ፈቃድ ሰጪ አካላት ማረጋገጫ ደብዳቤ፣
- ❖ የታደሰ የኢንቨስትመንት ፈቃድ፣
- ❖ የንግድ ሥራ ፈቃድ

- ❖ የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር፤
- ❖ የቫት ስርተፍኬት፤
- ❖ ምርታቸውን ወደ ውጭ ለሚልኩ የተላከበት ባንክ ፈቃድ፤ ኢንቨይስ እና ዲክላራሲዮን፤

2.8. ከጉምሩክ ቀረጥ ነፃ ማበረታቻ ለማግኘት ሁሉም ባለሃብቶች ሊያቀርቡ የሚገቡ ሰነዶች

- ❖ የኢንቨስትመንት ስርተፊኬት፤
- ❖ የንግድ ሥራ ፈቃድ (ሥራ ለጀመረ) ፤
- ❖ የግብር ከፋይ መለያ /TIN/፤
- ❖ ኮሚርሻል ኢንቨይስ(COMMERCIAL INVOICE) ፤
- ❖ ማስጫኛ ሰነድ፤
- ❖ የባንክ ፈቃድና የግዢ ትእዛዝ L/C፤
- ❖ በትውልድ ኢትዮጵያዊ የውጭ ዜጋ እና በዜግነት የውጭ ዜጎች የመኖሪያ ፈቃድ መታወቂያ፤
- ❖ ውጭ አገር ነዋሪ ኢትዮጵያዊ ከኢትዮጵያ ኤምባሲ ተፅፎ በወጭ ጉዳይ ሚ/ር የተረጋገጠ ደብዳቤ፤

2.9. የካፒታል ዕቃ ከጉምሩክ ቀረጥ ነፃ ማበረታቻ ለማግኘት በባለሃብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች ምን ምን ናቸው?

- ❖ ከላይ በተራቁጥር 2.7 የተዘረዘሩት ሰነዶች ብቻ፤

2.10. የግንባታ ዕቃዎችን ከቀረጥ ነፃ ለማስገባት በባለሃብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች፡- ከላይ በተራ ጥር 2.7. ከተዘረዘሩት በተጨማሪ፡-

- ❖ የመሬት ይዘታ ደብተር/ካርታ፤
- ❖ የግንባታ ሥራ ፈቃድ፤ (የግንባታው አገልግሎት በግልፅ የተጠቀሰ)፤
- ❖ የታደሰ የመንግስት ፈቃድ ባገኘ ኮንሰልታንት የተዘጋጀ የጥሬ ዕቃ/ቁሳቁስ

ፍጆታ መጠን (Bill of Quantity)፤

2.11. ተሽከርካሪዎችን ከቀረጥ ነፃ ለማስገባት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች፡- ከላይ በተራ ጥር 2.7. ከተዘረዘሩት በተጨማሪ፡-

- ❖ የመሬት ይዘታ ማረጋገጫ፤ ተከራይቶም ከሆነ የኪራይ ውል ማስረጃ፤
- ❖ የካፒታል እቃዎች ግዥ ደረሰን፤
- ❖ የፕሮጀክት እንቅስቃሴ የሚገልፅ ደብዳቤ (ፕሮጀክቱ ካለበት ኢንቨስትመንት ቢሮ)፤

2.12. ለሰራተኛ ማጓጓዣ ከቀረጥ ነፃ ለማስገባት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች፡- ከላይ በተራ ቁጥር 2.7. ከተዘረዘሩት በተጨማሪ፡-

- ❖ የመሬት ይዘታ ማረጋገጫ፤ ተከራይቶም ከሆነ የኪራይ ውል ማስረጃ፤
- ❖ የደመወዝ ገቢ ግብር ደረሰኝ፤
- ❖ የፕሮጀክት እንቅስቃሴ የሚገልፅ ደብዳቤ (ፕሮጀክቱ ካለበት ኢንቨስትመንት ቢሮ)
- ❖ ለፕሮጀክቱ በቋሚነት ተቀጥረው በመሥራት ላይ የሚገኙ ሠራተኞችን ሥም ዝርዝር የያዘ ቢያንስ የሦስት ወር የደመወዝ መክፈያ ሰነድ (Pay-roll)

2.13. በፍራንኮቫሉታ (የባንክ ፍቃድ ሳያስፈልጋቸው) ወደ አገር ዕቃዎችን እንዲያስገቡ የሚፈቀድላቸው ባለሀብቶች እነማን ናቸው?

- ❖ ፍራንኮ ቫሉታ ደንብ ቁጥር 88/95 መሰረት አግባብ ባለው የመንግስት መስሪያ ቤት የኢንቨስትመንት ፈቃድ ያገኙ በውጭ አገር በዘላቂነት የሚኖሩ ኢትዮጵያውያን እና የውጭ ዜግነት ያላቸው የኢትዮጵያ ተወላጅ ባለሀብቶች ለኢንቨስትመንት ሥራው የሚሆን የካፒታል ዕቃ፤ ጥሬ ዕቃ እስከ ኮሚሽኒንግ ደረጃ የሚበቃ እና ለግል መገልገያ የሚያስገቧቸው

ዕቃዎች ካለውጭ ምንዛሬ ክፍያ ሊገቡ ይችላሉ።

- ❖ በፍራንኮ ቫሉታ መመሪያ ቁጥር 66/2004 መሰረት በማኒፋክቸሪንግ ኢንዱስትሪ ልማት የተሰማሩ የውጭ ኢንቨስተሮች ወይም ትውልደ ኢትዮጵያዊ የሆኑ የውጭ ኢንቨስተሮች ለተሰማሩበት የሥራ መስክ አጋዥ የሆኑ የካፒታል ዕቃ ያልሆኑ ሌሎች ዕቃዎች ወይም በቀረጥ ማበረታቻ ላሰጧቸው ማሽኖች ለመለዋወጫነት የሚውሉ ዕቃዎችና ሌሎች አክሰሰሪዎች በአገር ውስጥ ሊመረቱ ወይም ሊገኙ የማይችሉ መሆኑ ከተረጋገጠ የገንዘብ ገደብ ሳይደረግባቸው በፍራንኮ ቫሉታ ማስገባት እንዲችሉ በልዩ ሁኔታ የባለሥልጣኑ ቅርንጫፍ ፅ/ቤት ስራ አስኪያጅ ያለውጭ ምንዛሬ ክፍያ ዕቃ እንዲገባ ይፈቀዳል።

2.14. ቅሬታና አቤቱታ አፈታት አገልግሎት፤

በጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤቶች እና በታክስ ማስከፊያ ቅ/ጽ/ቤት በሚሰጡት አገልግሎቶች እና ውሳኔዎች ቅር የተሰኘ ደንበኛ በቅ/ጽ/ቤቱ በተሰጠው ምላሽ ካልረካ ቅሬታውን የሚከተሉትን ዝርዝር በማካተት ለዋናው መ/ቤት፤ በመቀጠልም ለግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባአዩ (ፍ/ቤት) ማቅረብ ይችላል።

ሀ. አገልግሎት አሰጣጥ ላይ የሚቀርብ ቅሬታ፤

- ❖ የባለጉዳዩ ስምና አድራሻ፤
- ❖ ወይም አቤቱታ የቀረበበትን ዋና ጉዳይ፤
- ❖ መንስኤ የሆነው ጉዳይ የተፈፀመበትን ቀንና ቦታ፤
- ❖ ጉዳዩ የሚመለከተውን የአገልግሎት ሰጪ፣ የሥራ ሂደት ወይም ክፍል፤
- ❖ ጉዳዩ ከሚመለከተው አገልግሎት ሰጪ የሥራ ሂደት ወይም ክፍል ላቀረቡት ቅሬታ ወይም አቤቱታ የተሰጠ ምላሽ፤
- ❖ ባለጉዳዩ እንዲደረግለት የሚፈልገው፤ ሌሎች ደጋፊ ሰነዶች ካሉ ማያያዝ ያስፈልጋል፤

- ❖ ለዋናው መ/ቤት የደንበኞች አገልግሎት የሚቀርብ አቤቱታ በቅ/ጽ/ቤቱ ወይም በጣቢያው ኃላፊ ምላሽ ከተሰጠበት ቀን ጀምሮ በሰባት ቀናት ውስጥ ማቅረብ አለበት፤

ለ. ግብርና ታክስ ውሳኔ ላይ የሚቀርብ ቅሬታ፤

- ❖ የአገልግሎት መጠየቂያ ቅፅ ሞልቶ ማቅረብ
- ❖ የግብር/ታክስ ውሳኔ ማስታወቂያ 2 ኮፒና ደጋፊ ሰነድ
- ❖ የግብርና ታክስ ውሳኔ ማሳወቂያ በደረሰ በ10 ቀናት ውስጥ አቤቱታውን ለአቤቱታ አጣሪ ኮሚቴ ማቅረብ፤

ሐ. በጉምሩክ ውሳኔ ላይ ለሚቀርብ ቅሬታና አቤቱታ፤

- ❖ በጉምሩክ ወሳኔ ላይ ለሚቀርብ ቅሬታና አቤቱታ በ15 ቀናት ውስጥ ለጉምሩክ ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ ማቅረብ፤
- ❖ የቀረጡን ዋጋ ሙሉ በሙሉ ማስያዣ ዋስትና ማቅረብ
- ❖ በውሳኔው ካልተሰማ ለ30 ቀን ውስጥ ለግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ማቅረብ፤ (ጉዳዩ በፍርድ ቤት የተያዘ ኩነ)

3. በወጪ ንግድ ላይ ለተሰማሩ ባለሀብቶች ተጠቃሚ የሚሆኑበት የማበረታቻ ስርዓቶች

3.1. የወጪ ንግድ ማበረታቻ ስርዓት ዓይነቶች ምን ምን ናቸው?

- 3.1.1. የተመላሽ ቀረጥ ሥርዓት
- 3.1.2. የቫውቸር ሥርዓት
- 3.1.3. የቦንድ ኤክስፖርት ፋብሪካ ሥርዓት
- 3.1.4. የቦንድድ ኤክስፖርት ማምረቻ መጋዘን ሥርዓት
- 3.1.5. የቦንድድ ግብዓት አቅርቦት መጋዘን ሥርዓት እና
- 3.1.6. የኢንዱስትሪ ቀጠና ዞን ናቸው።

3.1.1. የተመለሽ ቀረጥ ሥርዓት (Duty Draw Back Scheme)

ሀ. የተመለሽ ቀረጥ ሥርዓት ምን ማለት ነው፡- ባለሀብቶች ለወጪ ንግድ ምርት ግባቶችን ቀረጥ ከፍለዉ ካስገቡ በኋላ ምርቱን አምርተዉ ወደ ዉጪ ሲልኩ ተመለሽ የሚደረግበት ስርዓት ነው፡፡

ለ. የስርዓቱ ተጠቃሚዎቹም እነማን ናቸዉ?

- ❖ አምራች ላኪዎች /producer exporter/፤
- ❖ ቀጥተኛ ያልሆኑ አምራች ላኪዎች /Indirect producer exporters/፤
- ❖ ጥሬ ዕቃ አቅራቢዎች /Raw material suppliers/፤
- ❖ ላኪዎች /Exporters/፤

ሐ. ቀረጥ ተመለሽ ለማድረግ ለሚሉ የሚገቡ ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸዉ?

- ❖ ከውጭ ሀገር ለተገዛ ዕቃ የገቢ ዲክለራሲያን እና ኢንቮይስ፤
- ❖ ከአገር ውስጥ ለተገዛ ግብዓት ታክስ የተከፈለበት ደረሰኝ፤
- ❖ ከውጭ ለገባ ጥሬ ዕቃ ቀረጥ የተከፈለበት ደረሰኝ፤
- ❖ ለአምራች ላኪ ወይም ለላኪ በሽያጭ ለተላለፈ ጥሬ ዕቃ በኢንዱስትሪ ሚ/ር የፀደቀ የሽያጭ ዉልና የግብዓት ጥመርታ ናቸው፡፡

3.1.2. የቫውቸር ስርዓት (Voucher Scheme)

ሀ. የቫውቸር ስርዓት ምን ማለት ነው፡- ባለሀብቶች ለወጪ ንግድ ምርት ግባቶችን ቀረጥ ሳይከፍሉ በቫውቸር ደብተሩ በማስመዘገብ ካስገቡ በኋላ ምርቱን አምርተዉ ወደ ዉጪ ሲልኩ የሚወራረድበት ስርአት ነው፡፡

ለ. የስርዓቱ ተጠቃሚዎች እነማን ናቸው ?

- ❖ አምራች ላኪዎች /Producer exporters)፤
- ❖ ቀጥተኛ ያልሆኑ አምራች ላኪዎች /Indirect producer exporter/፤
- ❖ ጥሬ ዕቃ አቅራቢዎች /raw material suppliers/ ፤

ሐ. የቫውቸር ደብተር ለመጠቀም ሊሟሉ የሚገቡ ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸው ?

- ❖ ከኢንዱስትሪ ሚ/ር የተሰጡ የሥርዓቱ ተጠቃሚነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት፤
- ❖ ከኢንዱስትሪ ሚ/ር የተፃፈ ደብዳቤ፤
- ❖ ተጠቃሚው የሚያቀርበው ማመልከቻ ፤

መ. የቫውቸር ደብተር ለማወራረድ ሊሟሉ የሚገቡ ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸው ?

- ❖ በኢንዱስትሪ ሚ/ር የተረጋገጠ የግብዓት ምርት ጥመርት መግለጫ ሰነድ
- ❖ በቫውቸር ደብተር በመጠቀም ወደ ሀገር ውስጥ የገቡ ዕቃዎች መግለጫ ዲክላራሲዮን ወይም ደጋፊ ሰነዶች
- ❖ በቫውቸር ሥርዓት በመጠቀም ወደ ሀገር ውስጥ በገቡ የምርት ግብዓቶች ተመርቶ ወደ ውጭ ሀገር የተላኩ ምርቶች መግለጫ የወጣ ዲክላራሲዮን እና ደጋፊ ሰነዶች
- ❖ በተጠቃሚው ጥቅም ላይ የዋለውን የቫውቸር ደብተር በማያያዝ የቀረበ ቫውቸር ደብተር የይወራረድልኝ ጥያቄ ማመልከቻ ናቸው፡፡

3.1.3. የቦንድድ ኤክስፖርት ፋብሪካ ስርዓት (Bonded export factory scheme)

ሀ. የቦንድድ ኤክስፖርት ፋብሪካ ስርዓት ምንድን ነው፡- ባለሀብቶች ለወጪ ንግድ ምርት የሚውሉ ግብዓቶችን ቀረጥ ሳይከፍሉ በጉምሩክ ቁጥጥር እየተደረገበት ወደ ፋብሪካው የሚገባበትና ምርቱ ተመርቶ ወደ ወጪ ሲላክ በጉምሩክ ቁጥጥር እየተደረገበት የሚወራረድበት ስርዓት ነው፡፡

ለ. የስርዓቱ ተጠቃሚዎች እነማን ናቸው

- ❖ ምርታቸውን ሙሉ ለሙሉ ለውጭ ገበያ የሚያቀርቡ፡፡

ቁ. የስርዓቱ ተጠቃሚ ለመሆን በባለሃብቶች ሊሟሉ የሚገቡ ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸው ?

- ❖ ተጠቃሚ ለመሆን የቀረበ ማመልከቻ፤
- ❖ ምርታቸውን ሙሉ ለሙሉ ለውጭ ገቢያ የሚያቀርቡ ፤
- ❖ በኢንዱስትሪ ሚኒስቴር የሥርዓቱ ተጠቃሚ ለመሆን የሚያስችል የምስክር ወረቀት የተሰጣቸው፤
- ❖ የሥርዓቱ ተጠቃሚ ለመሆን የሚያስችል በባለሥልጣኑ መመሪያ ላይ የተዘረዘሩ መስፈርቶችን የሚያሟሉ፤

መ. የቦንድድ ኤክስፖርት ፋብሪካ ማሟላት ያለበት መስፈርት ምንድን ነው?

- ❖ ፋብሪካው የጥሬ ዕቃ እና የምርት ማከማቻ መጋዘኖቹ በአንድ አጥር ግቢ ውስጥ የሚገኙ፤
- ❖ የቅጥር ግቢው አጥር ቁመት ከሶስት ሜትር የማያንስ፤
- ❖ ማንኛውም የቅጥር ግቢው የመግቢያና የመውጫ በሮች በገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ቁጥጥር ለማድረግ በሚያስችል መልኩ የተዘጋጀ፤
- ❖ ለጉምሩክ ሥነ-ሥርዓት አፈፃፀም እና ቁጥጥር አመቺ የሆነ ቢሮ ከተሟላ መጠቀሚያና የጉምሩክ አውቶሜሽን ሲስተም ያለው፤
- ❖ በፋብሪካው ለሚገኙ ጥሬ ዕቃዎች ለሚከፈል ቀረጥና ታክስ የመድን ዋስትና የተገባ ስለመሆኑ ማረጋገጫ የሚያቀርብ፤
- ❖ ወደ ቅጥር ግቢው የሚገቡ፣ የሚወጡ፣ የተመረቱና ኤክስፖርት የሚደርጉትን በተመለከተ በዘመናዊ የቴክኖሎጂ መረጃ አያያዝ የተደገፈ የመዝገብ አያያዝ እና ጠንካራ የቁጥጥር ስርዓት ያለው፤
- ❖ የዕቃ መግቢያና መውጫ በር ከሠራተኞች መግቢያና መውጫ የተለየ መሆን አለበት፤

3.1.4. የቦንድድ ኤክስፖርት ማምረቻ መጋዘን ስርዓት (The bonded export manufacturing warehouse scheme)

ሀ. የቦንድድ ኤክስፖርት ማምረቻ መጋዘን ስርዓት ምን ማለት ነው፡- ባለሀብቶች ለወጪ ንግድ ምርት ግባቶችን ቀረጥ ሳይከፍሉ በጉምሩክ ቁጥጥር ስር ወደ ፋብሪካዉ መጋዘን የሚገባበትና ምርቱ ተመርቶ ወደዉጪ ሲለክ በጉምሩክ ቁጥጥር እየተደረገበት የሚወራረድበት ስርዓት ነው፡፡

ለ. የስርዓቱ ተጠቃሚዎቹም እነማን ናቸው

❖ ምርቱን ሙሉ ለሙሉ ኤክስፖርት የሚያደርጉ፤

ሐ. የስርዓቱ ተጠቃሚ ለመሆን በባለሀብቶች ሊሟሉ የሚገባቸው ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸው ?

❖ ምርቱን ሙሉ ለሙሉ ኤክስፖርት የሚያደርግ፤

❖ የቦንድድ ኤክስፖርት መጋዘን ፈቃድ እና የፀና የአምራችነት ፈቃድ ያለው፤

❖ ከኢንዱስትሪ ሚኒስቴር ሰርተፍኬት (የምስክር ወረቀት የሚያቀርብ)፤

❖ ለስርዓቱ የሚጠየቀውን መስፈርትና የጉምሩክ ሥነ-ሥርዓት ለመፈፀም ተገቢውን ቅድመ ሁኔታ ያሟላ፤

❖ ለጥበቃ አመቺ የሆነ አጥር ግቢ ያለው ፋብሪካ፤

❖ ለኤክስፖርት ማምረቻ ከውጭ አገር የሚገቡ ጥሬ ዕቃዎችና እንዲሁም በእነዚህ ጥሬ ዕቃዎች የተመረተው ምርት የኤክስፖርት ፎርማሊቲ ተፈፅሞበት ወደ ውጭ እስከሚለክ ድረስ የሚቀመጥበት መጋዘን ያለው፤

❖ በሚኒስትሮች ደንብ ቁጥር 24/190 መሠረት ለመጋዘን ፈቃድ ማውጫ እና ዕድሳት በመመሪያው በተወሰነው መሠረት ለባለሥልጣኑ ክፍያ የሚፈፅም፤ በመጋዘኑ ውስጥ በዓመት ውስጥ በሚገቡ ጥሬ ዕቃዎች መጠን የቀረጥና ታክስ የመድን ዋስትና መግባቱን የሚያሳይ መረጃ

የሚያቀርብ፤

- ❖ ወደ መጋዘን የሚገቡና ከመጋዘን የሚወጡ ዕቃዎች የሚመዘገቡበት መዝገብ፤ የተደረጁ የኮምፒውተር ሥርዓት እና የጉምሩክ እውቅናዎችን ሲስተም ተጠቃሚ የሆነ፤

መ. የቦንድድ ኤክስፖርት ማምረቻ መጋዘን ማሟላት ያለበት መስፈርት ምንድን ነው?

- ❖ መጋዘኑን ማምረቻ ፋብሪካው ከግቢው አጥርና በግቢው ከሚገኙ ማናቸውም ቢሮዎች ወይም ቤቶች ጋር በግድግዳ ያልተያያዘ፤
- ❖ የመጋዘኑ ቢሮ በባለሥልጣኑና በባለሀብቱ በጋራ ለመቆለፍ አመቺ የሆነ፤
- ❖ የመጋዘን በሩ ከአንድ በላይ ከሆነ አንዱ ብቻ ከውጭ በቁልፍ የሚቆለፍ ሆኖ ሌሎች በውስጥ በኩል በአስተማማኝ ሁኔታ ሚዘጉ፤
- ❖ የመጋዘኑ ቢሮ በባለኩሽኔታ ተንሸራታች ከሆነ በሀዲዱ መጨረሻ ላይ ያሉት ማቆሚያዎች በሩ ከተቆለፈ በኋላ በቀላሉ ተፈልቅቀው በየትኛውም አቅጣጫ ተገፍቶ እንዲከፈት ጥራቱን በጠበቀ አስተማማኝ ሁኔታ የተሰራ፤
- ❖ የመጋዘን በር ተንሸራታችና ባለማጠፊያ ሆኖ ከውስጥ ከተቆለፈ በኋላ የሰው መውጫው ከውጪ ሊቆለፍ የሚችል፤
- ❖ የመጋዘን በር ባለማጠፊያ ከሆነ ወደ ውጪ የሚከፈትና ማጠፊያዎቹም በብሎን የተያያዙ ሳይሆን የጥራት ደረጃውን በጠበቀ ሁኔታ የተበየዱ፤
- ❖ የመስኮቶቹ ስፋት ቢያንስ የመጋዘን ስፋት ደረጃ የጠበቀ፤
- ❖ አመቺ የተሸከርካሪ ማውጫ እና ማውረጃ ተዳፋት ከነላጥቶ ፎርሙ የተሟላ፤
- ❖ በቢሮቻቸው በመስኮቶች አካባቢ ወይም አሥሪ በሚባሉ ሌሎች ቦታዎች ጋር በሚያያዙ የአደጋ ጊዜ መከላከያ ያለው፤
- ❖ በመጋዘኖች ውስጥ ቢቻል የ“CCTV” ካሜራ የተገጠመለት፤

3.1.5. የቦንድድ ግብዓት አቅርቦት መጋዘን ስርዓት (Bonded Input Supply warehouse scheme)

ሀ. የቦንድድ ግብዓት አቅርቦት መጋዘን ስርዓት ምን ማለት ነው፡- ፈቃድ የተሰጣቸው ጥሬዕቃ አቅራቢዎች ለወጪ ንግድ ምርት የሚያገለግሉ ጥሬዕቃዎችን ቀረጥ ሳይከፍሉ በጉምሩክ ቁጥጥር እየተደረገበት ወደ መጋዘናቸው የሚገባበትና ለአምራች ላኪዎች ወይም ቀጥተኛ ላልሆኑ ላኪዎች በሽያጭ ሲተላለፍ የሚወራረድበት ስርዓት ነው።

ለ. የስርዓቱ ተጠቃሚዎቹም እነማን ናቸው?

❖ በሚመለከተው አካል ፈቃድ የተሰጣቸው ጥሬዕቃ አቅራቢዎች፤

ሐ. የስርዓቱ ተጠቃሚ ለመሆን በአቅራቢዎች ሊሟሉ የሚገባቸው ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸው?

❖ ለጥበቃ አመቺ የሆነ አጥር ግቢ ያለው መጋዘን፤

❖ ለምርት ማምረቻ ከውጭ ሀገር የሚገቡ ጥሬ ዕቃዎች እስከሚሸጡ ድረስ የሚቀመጡበት መጋዘን፤

❖ በሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 24/90 መሠረት ለመጋዘን ፈቃድ ማውጫ እና እድሳት በመመሪያ በተወሰነው መሠረት ለባለሥልጣኑ ክፍያ የሚፈፀሙ፤

❖ በመጋዘን ወስጥ ለሚገኙት ዕቃዎች ለሚከፈል ቀረጥና ታክስ የመድን ዋስትና መግባቱን የሚያሳይ መረጃ የሚያቀርብ፤

❖ ወደ መጋዘን የሚወጡና የሚገቡ ዕቃዎች የሚመዘገቡበት መዝገብ፤ የተደረገ የኮምፒውተር ስርዓት የጉምሩክ አውቶሜሽን ስስተም ተጠቃሚ የሚሆኑ፤

❖ መጋዘኑ በግቢው ከሚገኙ ማንኛውም ቤቶች ቢያንስ በአንድ ሜትር ከግማሽ የራቀ፤

❖ የመጋዘኑ በር ከአንድ በላይ ከሆነ አንዱ ብቻ ከውጪ በቁልፍ የሚቆለፍ

ሆኖ ሌሎቹ በውስጥ በኩል በአስተማማኝ ሁኔታ የሚዘኑ፤

- ❖ የመጋዘኑ በር ባለ ኩሽኔታ ተንሸራታች ከሆነ በሀዲዱ መጨረሻ ላይ ያሉት ማቆሚያዎች በሩ ከተቆለፈ በኋላ በቀላሉ ተፈልቅቀው በየትኛውም አቅጣጫ ተገፍቶ እንዳይከፈት ጥራቱን በጠበቀ አስተማማኝ ሁኔታ የተሰሩ፤
- ❖ የመጋዘኑ በር ተንሸራታችና ባለማጠፊያ ሆኖ ከውጭ ከተቆለፈ በኋላ የሰው መውጫው ከውስጥ መቆለፍ ይኖርበታል፤
- ❖ በሚኒስቴሩ የቦንድድ ግብዓት አቅርቦት መጋዘን ስርዓት ተጠቃሚ እንዲሆን ማስረጃ የተሰጠው፤
- ❖ ከውጭ አገር የሚገቡ የምርት ግብዓቶች እስከሚሸጡ ድረስ የሚቀመጥበት ቀጥሎ በፊደል ተራ “መ” የተጠቀሱትን መስፈርቶች የሚያሟላ በቂ መጋዘን፤
- ❖ አስመጪው የሚያስገባውን የምርት ግብዓት ዓይነት እና ዝርዝሩን በሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 24/90 መሠረት ለመጋዘን ፈቃድ ማውጫ እና እድሳት በመመሪያው መሠረት ለባለስልጣኑ ከፍቶ የሚፈፅሙ፤
- ❖ በመጋዘኑ ውስጥ ለሚገኙ ዕቃዎች ለሚከፈል ቀረጥና ታክስ የመድን ዋስትና መግባቱን የሚያሳይ መረጃ የሚያቀርብ፤
- ❖ ወደ መጋዘን የሚገቡ እና ከመጋዘን የሚወጡ ዕቃዎች መረጃ ለመመዝገብና ለመጠቀም የሚያስችል የጉምሩክ አውቶሜሽን ሲስተም የዘረጋ፤
- ❖ ለጉምሩክ አፈሰር ቢሮና የቢሮ መገልገያ መሳሪያዎች ማሟላት የሚችል፤

መ. የቦንድድ ግብዓት አቅርቦት መጋዘን ማሟላት ያለበት መስፈርት ምንድን ነው?

- ❖ መጋዘኑ በግቢው ከሚገኙ ማናቸውም ቤቶች ቢያንስ በአንድ ሜትር ተኩል የራቀ፤

- ❖ የመጋዘን በር ከአንድ በላይ ከሆነ አንዱ ብቻ ከውጭ በቁልፍ የሚቆለፍ ሆኖ ሌሎቹ በውስጥ በኩል በአስተማማኝ ሁኔታ የሚዘጉ፤
- ❖ የመጋዘኑ በር ባለኩሽኔታ ተንሸራታች ከሆነ በሀዲዱ መጨረሻ ላይ ያሉት ማቆሚያዎች በሩ ከተቆለፈ በኋላ በቀላሉ ተፈልቅቀው በየትኛውም እቅጣጫ ተገፍቶ እንዳይከፈት ጥራቱን በጠበቀ አስተማማኝ ሁኔታ የተሰሩ፤
- ❖ የመጋዘን በር ተንሸራታችና ባለማጥፊያ ሆኖ ከውስጥ ከተቆለፈ በኋላ የሰው መውጫው መቆለፍ የሚችል፤
- ❖ የመጋዘን በር ባለማጠፊያ ከሆነ ወደ ውጭ የሚከፈት እና ማጠፊያዎቹም በብሎን የተያያዙ ሳይሆን የጥራት ደረጃውን በጠበቀ ሁኔታ የተበየዱ፤
- ❖ መስኮቶቹ በተዘጋጀው ፕላን መሠረት በቂ አየርና ብርሃን ማስገባት የሚችል እንደመጋዘኑ ትልቅነት አግባብነት ያለው ስፋትና ወርድ ያለው ከተሸከርካሪ ጭነት (ዕቃ) ለማራገፍና ለመጫን አመቺ የሆነ፤
- ❖ መጋዘኑ እንደሚገኝበት አካባቢ የሥጋት ጊዜ ጠቋሚ (Alarm network) የተዘረጋለት እና የእሳት አደጋ መከላከያ (fire extinguisher) ያለው፤

3.1.6. የኢንዱስትሪ ቀጠና ዞን የአሰራር ስርዓት

ይህ ስርዓት በአዋጅ እንደ አንድ የወጪ ንግድ የቀረጥ ማበረታቻ ስርዓት የተደነገገ ቢሆንም ለጊዜው የአሰራር ስርዓት ያልተቀረፀለት ሲሆን በቀጣይ የአሰራር ስርዓት የሚቀረፀለት ይሆናል፡፡

4. ወደ አገር በሚገቡ ዕቃዎች ላይ ስለሚፈፀም የጉምሩክ ስነስርዓት

4.1. አምስት አመትና ከዚያ በላይ በውጭ ሀገር ቆይተው የሚመለሱ ዳያስፖራዎች ወደ ሀገር በሚያስገቡት ተሸከርካሪ ስለሚፈጸም የጉምሩክ ፎርማሊቲ ይህ ጽሑፍ ወደ ሀገሩ የሚመለስ ዳያስፖራ ሊያነሳቸው የሚችሉ ጥያቄዎችን እያቀረበ ተገቢውን መልስ በመስጠት በቀላሉ ግንዛቤ ለማስጨበጥ ይሞክራል፡፡ ተጨማሪ

■ -----
መረጃ የሚሹ አንባቢያን ከዚህ ጽሑፍ ግርጌ በዋቢነት የተጠቀሱትን መመሪያዎች መመልከት ይችላሉ።

ጥያቄ አንድ፡- ጓዜን ጠቅልዬ የምመለስ ኢትዮጵያዊ ዳያስፖራ ነኝ፤ የግል አውቶሞቢል ወደ ሀገሬ ማስገባት እችላለሁ?

አምስት ዓመትና ከዚያ በላይ በውጭ ሀገር ቆይተው ወደ ሀገርዎ ጓዝዎትን ጠቅልለው ሲመለሱ አንድ የግል አውቶሞቢል ቀረጥና ታክሱን ከፍለው ማስገባት ይችላሉ።
: ወደ ሀገር ከገቡበት ጊዜ ጀምሮ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ አውቶሞቢልዎን ወደ ሀገር ማስገባት ይችላሉ። የሚያስገቡት የግል አውቶሞቢል የጭነት ልክ ከ10 ሰው ሙብለጥ የለበትም። አውቶሞቢልዎ ለራስዎና ለቤተሰብዎ አገልግሎት ብቻ የሚውል መሆን አለበት፤ ገቢ ለማስገኘት ጭምር የሚውሉ ተሽከርካሪዎችን ማስገባት የተከለከለ ነው። ለምሳሌ ሰውና ዕቃ የሚጭኑ እንደ ፒክ አፕ የመሳሰሉ ወይም እስከ 10 ሰው የሚጭኑ ሚኒባስ-መሠል ተሽከርካሪዎችን ማስገባት ከልክል ነው። ያልተፈቀደለዎትን ተሽከርካሪ የጂቡቲ ወደብ ድረስ አስመጥተው ከተገኙ ወደ ሀገር እንዳያስገቡ ይከለከላሉ።

ጥያቄ ሁለት፡- የግል አውቶሞቢል ወደ ሀገር ለማስገባት በጉምሩክ ሥነ ሥርዓት አስፈጻሚ (customs clearing agent) መታገዝ አለብኝ?

ወደ ሀገርዎ ያስገቧትን የግል አውቶሞቢል ከጉምሩክ የሚረከቡት አስፈላጊው የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት ከተፈጸመባት በኋላ ሲሆን ሥነ ሥርዓቱን ለማስፈፀም የብቃትና የሙያ ማረጋገጫ በተሰጠው የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት አስፈጻሚ ወኪል መታገዝ የግድ ይላል። ወኪልዎ እንደርስዎ ሆኖ የሚከፈለውን ቀረጥና ታክስ ያሰላል፤ ለጉምሩክ ሥነ ሥርዓት አፈጻፀም የሚያስፈልጉ ሰነዶች/መረጃዎችን ያቀርባል፤ ሌሎች ተያያዥ ተግባራትን ያከናውናል።

ጥያቄ ሶስት፡- ለጉምሩክ ሥነ ሥርዓት አፈጻፀም የሚያስፈልጉ ሰነዶች/መረጃዎች ምንድን ናቸው?

ለጉምሩክ ሥነ ሥርዓት አፈጻፀም የሚያስፈልጉ ሰነዶች/መረጃዎች

- ❖ የማስጫኛ ሰነድ (bill of lading)፤
- ❖ ኢንቮይስ (invoice)፤
- ❖ ስለ ግል አውቶሞቢልዎ ዝርዝር መረጃ ለምሳሌ የአውቶሞቢልዎን ዓይነት፣ ሞዴል፣ የሲሊንደር አቅም(cylindrical capacity)፣ የምርት ዘመን (year of manufacturing)፣ የሰው ጭነት ልክ፣ የሻንሲና ሞተር ቁጥር ወዘተ ያካተተ መረጃ፤
- ❖ ተገቢውን የጉምሩክ ፕሮሲደር ኮድ(customs procedure code) የያዘ ዲክላሬሽን እና ሌሎች በጉምሩክ ሥነ ሥርዓት አስፈፃሚው የሚሞሉ ቅጾች፤
- ❖ ከሚኖሩበት ሀገር የኢትዮጵያ ኤምባሲ ደብዳቤ የሚያስፈልግ ሲሆን ደብዳቤው ጓዘዎን ጠቅልለው በሀገርዎ በቋሚነት ለመኖር የተመለሱ ለመሆንዎ የሚገልፅ እና በኢ.ፌ.ድ.ሪ የውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር የተረጋገጠ መሆን አለበት

ጥያቄ አራት:- ወደ ሀገሬ በማስገባው የግል አውቶሞቢል ላይ የሚጣለው ቀረጥና ታክስ አይነት ቢገለፅልኝ?

ወደ ሀገርዎ በሚያስገቡት የግል አውቶሞቢል ላይ አምስት ዓይነት ቀረጥና ታክስ ይከፍላሉ። እነሱም የጉምሩክ ቀረጥ፣ ኤክሳይዝ ታክስ፣ ተጨማሪ እሴት ታክስ፣ ሱር ታክስ እና ዊዝሆልዲንግ ታክስ ናቸው። ከላይ የተጠቀሱት አምስቱ ታክሶች እያንዳንዳቸው የየራሳቸው የታክስ መጣኔ (tax rate) ያላቸው ሲሆን መጣኔዎቹ ከዚህ በታች በቀረበው ሠንጠረዥ ተመልክተዋል።

ተ.ቁ	የቀረጥና ታክስ ዓይነቶች	መጣኔ በመቶኛ
1.	የጉምሩክና ቀረጥ	35
2	ኤክሳይዝ ታክስ- የተሽከርካሪው ሲሊንደር አቅም (cylindrical capacity) እስከ 1300 ኪሜ	30

	የተሸከርካሪው ሲሊንደር አቅም ከ1301 እስከ 1800	60
	የተሸከርካሪው ሲሊንደር አቅም ከ1800 በላይ ከሆነ	100
3	ተጨማሪ እሴት ታክስ	15
4	ሱር ታክስ	10
5	ዊዝሆልዲንግ ታክስ	3

ጥያቄ አምስት፡- የግል አውቶሞቢሌ አዲስ ወይም ያገለገለ ሊሆን ይችላል፤ የሚከፈለው ቀረጥና ታክስ እንዴት ይሰላል?

ሀ. ለአዲስ የግል አውቶሞቢሌ የሚከፈለው ቀረጥና ታክስ ስለት

ለአዲስ የግል አውቶሞቢሌ የሚከፈለው ቀረጥና ታክስ የሚሰላው በአውቶሞቢሌዎ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ (duty paying value) ላይ ተመርኩዞ ነው። የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ለግል አውቶሞቢሌዎ ያወጡት ወጪ ድምር ነው። ይህ ድምር አውቶሞቢሌዎን ለመግዛት (cost)፣ ለኢንሹራንስ (insurance)፣ እና ለማጓጓዝ (freight) ያወጡትን ወጪ ያካትታል። የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ወደ ሀገራችን የሚገቡ ተሸከርካሪዎችን የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ የሚያሳይመረጃ (data) ያጠናቀረ ሲሆን ከዚህ የመረጃ ቋት በሚገኘው የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ መሰረት ተከፋዩ ቀረጥና ታክስ ይሰላል።

ከሚከፈለው ቀረጥና ታክስ ስለት ጋር ተያይዞ የተነሳውን ጭብጥ በቀላሉ ለመረዳት የሚከተለውን ምሳሌ ይመልከቱ። የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋው ብር 70,000፣ የሲሊንደር አቅሚ 1280 የሆነች አዲስ ቶዮታ ኮሮላ አውቶሞቢሌ አስገብተዋል ብለን እናስብ፤ ቀረጥና ታክሷ እንዴት ይሰላል? ተከፋዩን ቀረጥና ታክስ ለመወሰን የሚከተሉትን አምስት የስለት ደረጃዎች ይከተላሉ። በቅድሚያ የጉምሩክ ቀረጥን ያሰላሉ። የአውቶሞቢሌዎን የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ በጉምሩክ ቀረጥ መጣኔ በማባዛት የጉምሩክ ቀረጥን ያሰላሉ። በዚህ መሰረት ተከፋዩ የጉምሩክ ቀረጥ 24,500 = 70,000 X 35/100 ይሆናል ማለት ነው።

በቀጣይ የሚሰላው ኤክሳይዝ ታክስ ሲሆን በዚህ ስለት የአውቶሞቢሌዎን የቀረጥ

ማስከፊያ ዋጋ እና ተከፋይ የጉምሩክ ቀረጥ በመደመር በኤክሳይዝ ታክስ ሬት ያባዛሉ። በዚህ ስሌት መሰረት ተከፋይ ኤክሳይዝ ታክስ መጠን $28,350 = (70,000 + 24,500) \times 30\%$ ይሆናል ማለት ነው።

በሶስተኛ ደረጃ የሚሰላው ተከፋይ ተጨማሪ እሴት ታክስ ሲሆን በዚህ ስሌት የአውቶሞቢልዎን የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ፣ ተከፋይ የጉምሩክ ቀረጥ እና ኤክሳይዝ ታክስ በመደመር በተጨማሪ እሴት ታክስ ሬት ያባዛሉ። በዚህ መሰረት የሚከፈለው ተጨማሪ እሴት ታክስ ብር $18,427.5 = (70,000 + 24,500 + 28,350)$ ይሆናል። በአራተኛ ደረጃ የሚሰላው ሱር ታክስ ሲሆን ስሌቱ የአውቶሞቢልዎን የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ፣ ተከፋይ የጉምሩክ ቀረጥ፣ ኤክሳይዝ ታክስ እና ተጨማሪ እሴት ደምረው በሱር ታክስ መጣኔ ማባዛት ነው። በዚህ መሰረት የሚከፈለው ሱር ታክስ ብር $14,127.75 = (70,000 + 24,500 + 28,350 + 18,427.5) \times 10\%$ ይሆናል።

በአምስተኛ ደረጃ ተከፋዩን ዊዝሆልዲንግ ታክስ እናሰላለን። ይህ ታክስ የሚሰላው የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋን በዊዝሆልዲንግ ታክስ መጣኔ በማባዛት ነው። በዚህ መሠረት ተከፋዩ የዊዝሆልዲንግ ታክስ $70000 \times 3/100 = 2100.00$ ብር ይሆናል ማለት ነው።

በመጨረሻው የስሌት ደረጃ ሁሉንም ተከፋይ ቀረጥና ታክሶች እንደምራለን፣ በዚህ መሰረት መንግስት ከአውቶሞቢልዎ የሚሰበስበው ቀረጥና ታክስ ስሌት ድምር ብር $87505.25 = 24,500 + 28,350 + 18,427.5 + 14,127.75 + 21,000$ ይሆናል።

ከላይ የተገጸው ዝርዝር ስሌት እንደሚከተለው በሰንጠረዥ ለማቅረብ ተሞክሯል።

ተ.ቁ	ቀረጥ እና ታክስ አይነት	የተከፋይ ቀረጥ እና ታክስ ስሌት	የሚከፈለው ገንዘብ መጠን በብር
1	የጉምሩክ ቀረጥ	$70,000 \times 35/100$	24,500
2	ኤክሳይዝ ታክስ	$70,000 + 24,500 = 94,500 \times 30/100$	28,350
3	ተጨማሪ እሴት ታክስ	$70,000 + 24,500 + 28,350 = 122,850 \times 15/100$	18,427.5
4	ሱር ታክስ	$70,000 + 24,500 + 28,350 + 16,927.5 = 139,777.5 \times 10/100$	14,127.75

5	ዊዝሆልዲንግ	70,000 x3/100	2100
	የተከፋይ ቀረጥና ታክስ ድምር		87505.25

ለ. ለአገለገለ ተሽከርካሪ የሚከፈለው ቀረጥና ታክስ ስሌት

አንድ በ1994 የተመረተ ተሽከርካሪን ለአብነት ብንወስድ ከአንድ፣ ሁለት እና ሶስት ወዘተ አመት በኋላ ወደ ኢትዮጵያ ቢያስገቡ ጉምሩክ ከተሽከርካሪው የሚሰበሰበው ቀረጥና ታክስ እንዴት ይሰላል? ከአገለገለ ተሽከርካሪ ጉምሩክ የሚሰበሰበው ቀረጥና ታክስ የሚሰላው በተሽከርካሪው የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ (net DPV) ላይ ተመርኩዞ ነው። የተሽከርካሪው የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ማለት ከተሽከርካሪው የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ላይ የእርጅና ቅናሽ ድምር ሲቀነስ የሚገኘው ውጤት ሲሆን ይህ ውጤት ከላይ በፊደል ተራ ቁጥር “ሀ” በተጠቀሰው አኳኋን ከአገለገለው ተሽከርካሪ የሚሰበሰበውን ቀረጥና ታክስ ለማስላት ያገለግላል። የተሽከርካሪው የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋን ለማስላት የሚከተለውን በሰንጠረዥ የቀረበ ምሳሌ ይመልከቱ።

ተ.ቁ	የምርት ዘመን	የገባበት ዘመን	የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ	ዓመታዊ የእርጅና ቅናሽ መጣኔ=የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋን 10 በመቶ	የእርጅና ቅናሽ ድምር በመቶኛ	የእርጅና ቅናሽ ድምር በብር	የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ
1	1994	1994	70,000	-	-	-	70000
2		1995	70,000	7000	10%	7000	63000
3		1996	70,000	7000	20%	14000	56000
4		1997 እና ከዚያ በላይ	70,000	7000	30%	21000	49000

በሰንጠረዥ እንደተመለከተው በ1994 ተመርቶ በዚያው አመት ወደ ሀገር የገባው ተሽከርካሪ አዲስ ስለሆነ የእርጅና ቅናሽ አልተደረገበትም። ይሁን እንጂ ከተመረተ በኋላ እስከ ሶስት አመት ባለው ጊዜ ውስጥ ወደ ሀገር ለገባው ተሽከርካሪ በየአመቱ

ከተሸከርካሪው የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ላይ የአስር ከመቶ የእርጅና ቅናሽ ተደርጓል። በዚህ መሰረት በ1995 ወይም 1996 ወይም 1997 ወደ ሀገር ለገባው ተሸከርካሪ በቅደም ተከተል የ10%፣ 20% እና 30% የእርጅና ቅናሽ ተደርጓል። ይህ የእርጅና ቅናሽ ከተሸከርካሪው የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ከሆነው ከ70 ሺ ብር ላይ በመቀነሱ የተሸከርካሪው የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ በ1995 ወደ 63 ሺ ብር ዝቅ ሲል የዚህ ቁጥር መጠን በ1996 እና 1997 በቅደም ተከተል ወደ 56 ሺ እና 49 ሺ ብር ወርዷል።

ይሁን እንጂ የሚደረገው የእርጅና ቅናሽ ከ30 በመቶ እንዳይበልጥ በህግ በመገደቡ ምክንያት ከተመረተ ከሶስት አመት በኋላ ወደ ሀገር ከገባ ተሸከርካሪ የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ላይ የሚቀነሰው የእርጅና ቅናሽ 21 ሺ ብር ብቻ ይሆናል። ይህም የተሸከርካሪውን የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ከ49 ሺ ብር በታች እንዳይቀንስ የሚገድብ ሲሆን ለተሸከርካሪው የሚከፈለው ቀረጥና ታክስ በዚሁ ገንዘብ ላይ ተመርኩዞ ይሰላል ማለት ነው።

ማጣቀሻዎች፡ - መመሪያ ቁ. 36/1998፣ መመሪያ ቁ. 2/1996፣ መመሪያ ቁ. 6/1996፣ የጉምሩክ አዋጅ ቁ. 859/2006፣ መመሪያ ቁ. አመ147/28/926፣ ቀን 22/01/89

4.2. ከገቢ የንግድ እቃች የሚሰበሰቡ የቀረጥና ታክስ አይነቶች

ከታክስ ነፃ እንዲሆኑ በህግ ከተፈቀደላቸው በስተቀር፣ ወደ ሃገራችን ከሚገቡ እየንግድ እቃች አምስት ዓይነት ታክስ ይሰበሰባል። ከገቢ የንግድ እቃ የሚሰበሰቡት አምስቱ የታክስ አይነቶች የጉምሩክ ቀረጥ አክሳይዝ ታክስ አ ተጨማሪ እሴት ታክስ ሱር ታክስ እና ዊዝ ሆልዲንግ ታክስ የሚሉት ናቸው። እነዚህ ታክሶች ለመሰረተ ልማት ግንባታና ለሌሎችም በመንግስት ለሚታቀዱ የተለያዩ ስራች ማስኬጃ የሚደለደለውን ገንዘብ ለማመንጨት በመሳሪያነት ያገለግላሉ። በህግ የተሰጠውን ስልጣን መሠረት በማድረግ ከታክሶቹ የሚገኘውን ገቢ የሚሰበስበው የኢትዮጵያ ገቢችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ነው። ባለሥልጣኑ ከገቢ እየንግድ እቃች የሚሰበስባቸው የታክስ ዓይነቶች እና የስሌት ቀመራቸው እንደሚከተለው ቀርቧል።

4.2.1 የጉምሩክ ቀረጥ፣ ልዩ የጉምሩክ ታሪፍ (Preferential tariff) እና የወጪ ንግድ ታክስ

ሀ. የጉምሩክ ቀረጥ

ከገቢ የንግድ እቃ የሚሰበሰቡት የታክስ ዓይነቶች ስሌት የሚከናወነው በቅደም ተከተል ላይ ተመስርቶ ነው። በዚህ ቅደም ተከተል መሠረት የመጀመሪያውንና የቀደምትነቱን ስፍራ የሚይዘው የጉምሩክ ቀረጥ / customs duty/ ነው። የጉምሩክ ቀረጥ በገቢ ወይም በወጪ እቃች ላይ የሚጣል የታክስ ዓይነት ነው።

በአንድ የገቢ እንቃ ላይ የሚጣለው የጉምሩክ ቀረጥ የሚሰላው በእቃው የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ /Duty Paying Value/ ላይ ተመርኩዞ ነው። የእቃው የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ እንቃውን ወደ ሃገር ለማስገባት አስመጪው የፈጸማቸው ልዩ ልዩ ክፍያች ድምር ውጤት ነው። ይህ ድምር ወደ ሃገር የሚገባውን እቃ ለመግዛት አስመጪው የከፈለውን ገንዘብ /የእቃውን ዋጋ/ን ለኢንሹራንስ የተከፈለን ገንዘብ /የመድን አረቦን/፣ እንደ የማንጓጓዣ ወጪን /Freight/ ያሻርታል። የማንጓጓዣ ወጪ ዕቃውን እስከ ጂቡቲ ወደብ እንዲሁም ከወደብ እስከ መጀመሪያው የሀገራችን መግቢያ ድንበር (ጋላፊ) ድረስ ለማንጓጓዥ የተከፈለን ገንዘብ ይጨምራል። በእቃው አስመጪ የተፈጸሙ እነዚህ ክፍያ-ች ተደምረው የተገኘው ውጤት በእቃው የቀረጥ ማስከፊያ መጣኔ ሲባዛ ተከፋይን የጉምሩክ ቀረጥ እናገኛለን።

ተከፋዩን የጉምሩክ ቀረጥ ለማስላት የሚያገለግሉት የቀረጥ መጣኔች ስድስት ናቸው። እነዚህም 0%፣ 5%፣ 10%፣ 20%፣ 30%፣ እና 35% ናቸው። ከዚህ የምንገነዘበው በገቢ እቃው ላይ የሚጣለው አነስተኛው የቀረጥ መጣኔ ፀገ ሲሆን ከፍተኛው 35 በመቶ መሆኑን ነው። እዚህ ላይ አንድ ጥያቄ ሊያጭርብን ይችላል። እሱም፣ አንደኛው ገቢ እቃ ከቀረጥ ነጻ ወይም በዜሮ የቀረጥ መጣኔ ወደ ሀገራችን ሲገባ ሌላው ለምን በከፍተኛ የቀረጥ መጣኔ ወይም በ35 በመቶ ይቀረጣል የሚል ነው። ይህ የሚሆንበት አይነተኛ ምክንያት ገቢ እቃው ከሚሰጠው ጠቀሜታታወይም አገልግሎት ጋር በቅርብ የተያያዘ ነው። ገቢ እቃው ለምርት ስራ ጉዳይ የሚውልን ወደ ውጭ ሃገር የሚላኩ እቃችን ለማምረት በግብዓትነት የሚያገለግልና ለህዝብ አገልግሎት

የሚውል ከሆነ በዜሮ የቀረጥ መጣኔ ወይም በአነስተኛ የቀረጥ መጣኔ ወደ ሀገራችን እንዲገባ ይፈቀድለታል። በዚህ መሠረት ለግብርና ምርት በግብአትነት የሚያገለግል የአፈር ማዳበሪያ ወይም የፋብሪካ ጥሬ እቃ-ችኖ የምርት መገልገያ መሳሪያዎች እና የህዝብና ደረቅ ጭነት ማመላለሻ ተሽከርካሪዎች ለምሳሌ አውቶቡስ ወዘተ የሚሉት በዜሮ ወይም እስከ 10 በመቶ በሚደርስ አነስተኛ የቀረጥ መጣኔ ወደ ሀገራችን እንዲገቡ ከሚፈቀድላቸው እቃች መካከል ለአብነት የሚጠቀሱ ናቸው።

በቀጥታ ለምርት ስራ ጉዳይ ከሚውሉት ከጥሬ እቃች እና ከኢንቨስትመንት እቃች ቀጥሎ ወደ ሃገር እንዲገቡ የሚበረታቱት በከፊል የተዘጋጁ እቃዎች /Semi finished goods/ ናቸው። የእነዚህ እቃች የምርት ሂደት በከፊል በውጭ ሃገር የተጠናቀቀ ሲሆን ቀሪው የምርት ሂደታቸው ተጠናቆ ለገበያ የሚቀርቡት ወደ ሀገራችን ከገቡ በኋላ ነው። እነዚህ እቃች ወደ ሃገር ሲገቡ የ10 ወይም የ20 በመቶ የጉምሩክ ቀረጥ ይጣልባቸዋል።

በተቃራኒው ለልማት ስራ ጉዳይ ሳይሆን የግለሰቦችን ወይም የህብረተሰብን የሸቀጥ ፍላጎት ለማሟላት ወደ ሀገራችን የሚገቡ የፍጆታእቃዎች ከፍተኛ የጉምሩክ ቀረጥ ይጣልባቸዋል። ለምሳሌ የግለሰብን ምሾት ለመጠበቅ የሚያገለግል አንድ የቤት መኪና 35 በመቶ የጉምሩክ ቀረጥ የሚጣልበት ሲሆን በሌላ በኩል ለህብረተሰቡ አገልግሎት የሚውል አንድ አንቦላንስ ከቀረጥ እና ታክስ ነጻ ወደ ሀገር እንዲገባ ይፈቀዳል። ከዚህ ምሳሌ የምንገነዘበው ለሀገር እድገትና ልማት እንዲሁም ለህብረተሰቡ የኑሮ ደረጃ መሻሻል ፋይዳ ያላቸው ዕቃዎች ወደ ሀገር እንዲገቡ የሚበረታቱ መሆናቸውን ነው። ይህ ማበረታቻ ለምርት እና ለህብረተሰቡ አገልግሎት የሚውሉ እቃዎችን ከቀረጥ ነጻ ወይም አነስተኛ ቀረጥ ተከፍሎባቸው እንዲገቡ የሚያደርግ ነው።

በቀረጥ ነጻ ዕቃዎች እንዲገቡ ከመፍቀድ በተጨማሪ የንግዱን ህብረተሰብ ለማበረታት መንግስት የጉምሩክ ቀረጥ መጣኔን ለመቀነስ የሚያስችል እርምጃ በተለያዩ ጊዜ ወስዷል። ለምሳሌ በተሻሻለው የጉምሩክ ታሪፍ ቅፅ 1/1984 እትም መሠረት ከፍተኛው የጉምሩክ ቀረጥ መጣኔ 60 በመቶ የነበረ ቢሆንም በ1994 እና በ1996 በተወሰደው የማሻሻያ ዕርምጃ ይህ መጣኔ ወደ 40 በመቶ እና ወደ 35 በመቶ ቀንሷል። ለወደፊቱም የመንግስት አላማ የጉምሩክ ቀረጥን ማስወገድ ወይም የንግድ እቃች በዜሮ መጣኔ ወደ ሀገር

የሚገቡበትን ሁኔታታማ መቻቸት ነው።

ለ. ልዩ የጉምሩክ ታሪፍ (Preferential tariff)

ሀገራችን የምስራቅና እና ደቡብ አፍሪካ የጋራ ገበያ (COMESA) አባል ሃገር ነች። በመሆኑም ከአባል ሃገራት ጋር የምታደርገውን የንግድ ልውውጥ የሚያበረታታና የሚደግፍ የተለየ ታሪፍ ትጠቀማለች። በኮሚሳ አባል ሃገራት ተመርተው ወደ ሃገራችን የሚገቡ እቃዎች የሚስተናገዱበት የተለዩ ታሪፍ እና የኮሚሳ አባል ካልሆኑ ሃገራት ተመርተው ወደ ሃገራችን በሚገቡ እቃዎች ላይ የሚጣለውን ታሪፍ የሚያመለክት ሠንጠረዥ እንደሚከተለው ቀርቧል።

ተ.ቁ	የኮሚሳ አባል ያልሆኑ ሀገራት የሚስተናገዱበት የጉምሩክ ታሪፍ መጣኔ በመቶኛ	የኮሚሳ አባል ሀገራት የሚስተናገዱበት ልዩ የጉምሩክ ታሪፍ መጣኔ በመቶኛ
1	5	4.5
2	10	9
3	20	18
4	30	27
5	35	31.5

ሐ. የወጪ ንግድ ታክስ

ወደ ውጭ ሃገር ከሚላኩ ከተወሰኑ የቆዳና ሌሎች ምርቶች በስተቀር በሌሎች የወጪ ንግድ እቃዎች ላይ የሚጣል የጉምሩክ ቀረጥ እና ታክስ የለም። በዓለም ገበያ የሚሸጡበትን ዋጋ ተወዳዳሪ በማድረግ የሃገሪቱን የውጭ ምንዛሬ ግኝት ከፍ ለማድረግ ሲባል ነው የወጪ ንግድ እቃዎችን ከታክስ እና ቀረጥ ነጻ ማድረግ ያስፈለገው። ይሁን እንጂ መንግስት ለዓለም ገበያ በሚቀርቡ በተወሰኑ የቆዳና ሌሎች ምርቶች የመሸጫ ዋጋ ላይ የ150% ታክስ ይጥላል። ይህ ታክስ ስራ ላይ የዋለው በመመሪያ ቁጥር 25/2001 ሲሆን መመሪያውን ያወጣው የገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስትር ነው። ይህ መመሪያ ለውጭ ገበያ የሚቀርብ ቆዳና ሌሎች መጠን ተጨማሪ ዕሴት የታክስበት እንዲሆን ለማስቻል በከፊል ተዘጋጅቶ ለውጭ ገበያ በሚቀርብ ቆዳና ሌሎች ታክስ እንዲጣል መደረጉን ጠቁሟል።ይህ ታክስ ከሚጣልባቸው

የቆዳና ሌሎ ውጤቶች መካከል ዌት ብሉ የበሬ ቆዳ፣ ፒክል የበግ ሌሎ፣ ዌት ብሉ የበግ ሌሎ እና ዌት ብሉ የፍየል ሌሎ የሚሉት ይገኙበታል።

4.2.2 ኤክሳይዝ ታክስ

ሀ. ኤክሳይዝ ታክስ ምንድን ነው?

ይህ ታክስ የቅንጦትናመሠረታዊ በመሆናቸው ምክንያት የገበያ ፍላጎታቸው በማይቀንስ ዕቃዎች ላይ፣ እንዲሁም የህብረተሰቡን ጤንነት የሚገዱ እና ማህበራዊ ችግር የሚያስከትሉ ዕቃዎችን አጠቃቀም ለመቀነስ ሲባል የተጣለ ነው። ታክሱ የገቢ መሰብሰቢያ መሳሪያ በመሆን ጭምር ያገለግላል። በ19 ምድብ ከተደለደሉ የተለያዩ ዕቃዎች ነው ኤክሳይዝ ታክስ የሚሰበሰበው። ፊደል ተራ “ሀ” ይመልከቱ

ለ. ኤክሳይዝ ታክስ የመክፈል ግዴታ በማን ላይ የተጣለ ነው?

ፊደል ተራ “ሀ” በተመለከቱት ዕቃዎች ላይ ኤክሳይዝ ታክስ የሚጣለው ዕቃው ወደ ሀገር ሲገባ ወይም በሀገር ውስጥ ሲመረት ሲሆን ታክሱን የመክፈል ግዴታ በአስመጭው ወይም በአምራቹ ላይ የተጣለ ነው።

ሐ. የኤክሳይዝ ታክስ የስሌት መሠረት ምንድን ነው?

ማንኛውም ግብር ከፋይ የሚጠበቅበት ግብር አስልቶ የማስታወቅና የመክፈል ግዴታ አለበት። ወደ ሀገር ውስጥ በሚገባ ዕቃ ላይ የሚከፈለውን የኤክሳይዝ ታክስ ለማስላት አራት ነገሮችን መደመር ያስፈልጋል። እነሱም የዕቃው ዋጋ፣ የመድን አረቦን፣ የማንኛን ወጪ፣ በዕቃው ላይ የሚከፈለው የጉምሩክ ቀረጥ ናቸው። የእነዚህን ድምር ውጤት በማስከፈያ ልክ ስናባዛ የሚከፈለውን የኤክሳይዝ ታክስ መጠን እናገኛለን ማለት ነው።

በሌላ በኩል በሀገር ውስጥ በተመረቱ ዕቃዎች ላይ የሚከፈለው ኤክሳይዝ ታክስ የስሌት መሠረት የዕቃው የምርት ወጪ እና የዕቃው ማስከፈያ ልክ /rate/ ናቸው። ለመንግስት የሚከፈለው የኤክሳይዝ ታክስ የሚሰላው የእቃውን የምርት ወጪና የማስከፈያ ልክ/rate/ በማባዛት ነው። የምርት ወጪ ሲባል ኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልበትን እቃ ለማምረት የዋሉ የጥሬ

■ -----
ዕቃዎችና የጉልበት ዋጋ፣ ቀጥተኛ ያልሆኑ ግብዓቶች ወጪ እና ሌሎች አብሮሄድ ወጪ ማለት ሲሆን ለማምረቻ መሳሪያዎች የሚታሰበውን የዕርጅና ቅናሽ አይጨምርም።

በአገር ውስጥ በፋብሪካ በተመረቱ ከጨርቃ ጨርቅ የተሰሩ ወይም የተዘጋጁ ልብሶች እና አገር ውስጥ የተገጣጠሙ ተሽከርካሪዎች ላይ የተጣላውን የኤክሳይዝ ታክስ ማስላት ሲያስፈልግ ለእነዚህ ዕቃዎች ማምረቻ የዋሉ ግብዓቶች ወደ አገር ሲገቡ የተከፈለው የኤክሳይዝ ታክስ ተቀናሽ ይደረጋል።

መ. የኤክሳይዝ ታክስ የክፍያ ጊዜ መቼ ነው?

ፊደል ተራ “ሠ” የተመለከቱትን ዕቃዎች ወደ ሃገር ውስጥ ያስገባ አስመጪ ዕቃዎቹን ከጉምሩክ ክልል በሚያወጣበት ጊዜ ኤክሳይዝ ታክስ ይከፍላል። ዕቃው በሃገር ውስጥ የተመረተ ከሆነ ከተመረተበት ወር ቀጥሎ ባሉት 30 ቀናት ውስጥ ኤክሳይዝ ታክስ እንዲከፈል በመመሪያ ቁ.18/2001 ተደንግጓል።

ሠ. ኤክሳይዝ ታክስ የሚሰበሰብባቸው ነገሮች የትኞቹ ናቸው? የማስከፊያ መጣኔዎችስ?

ኤክሳይዝ ታክስ የሚሰበሰብባቸው ዕቃዎች ዝርዝር ቀጥሎ በሚቀርበው ሠንጠረዥ የተመለከተ ሲሆን ከዕቃቹ የሚገኘውን ታክስ ለመሰብሰብ ባለሥልጣኑ የሚገለገልበት አነስተኛው መጣኔ ወይም የማስከፊያ ልክ/ rate/ በመቶኛ 10 ሲሆን ከፍተኛው በመቶኛ 100 ነው። የኤክሳይዝ ታክስን መጣኔዎች አስር ናቸው። እነሱም 10፣ 20፣ 30፣ 33፣ 40፣ 50፣ 60፣ 75፣ 80 እና 100 ናቸው። እነዚህ መጣኔዎች ሊከፈል የሚገባውን የኤክሳይዝ ታክስ ለማስላት ያገለግላሉ።

ተ.ቁ	የአቃው አይነት	ኤክሳይዝ ታክስ መጣኔ በመቶኛ
1	ማናቸውም ዓይነት ስኳር /በአንኳር መልክ/ ሞላሰሰን ሳይጨምር	33
2	መጠጦች	30
	2.1 ማናቸውም ለስላሳ መጠጦች /ከፍሬ ጭማቂዎችና እነዚህን ከመሳሰሉ በስተቀር	
	2.2 በዱቄት መልክ የተዘጋጁ ለስላሳ መጠጦች	30
	2.3 በፋብሪካ የሚመረት የታሸገ ውሃ	20
	2.4 ማናቸውም አልኮል ያላቸው መጠጦች	50
	2.4.1 ማናቸውም ቢራና ስታውት	
	2.4.2 ማናቸውም የወይን ጠጅ መጠጦች	50
	2.4.3 ዊስኪ	50
2.5.4 ሌሎች አልኮል ያለባቸው መጠጦች	100	
3	ማናቸውም አይነት ንፁህ አልኮል	75
4	ትምባሆና የትምባሆ ውጤቶች	20
	4.1 የትምባሆ ቅጠል	
	4.2 ሲጋራ፣ ሲጋራ፣ ሲጋራሎስ፣ የፒፓ ትምባሆ፣ ሱረትና ሌሎች የትምባሆ ውጤቶች	75
5	ጨው	30
6	ነዳጅ የአውሮፕላን ነዳጅ፣ ሱፐር ቤንዚን፣ ተራ ቤንዚን፣ ፔትሮል፣ ጋዞሊን እና ሌሎች የሞተር ስፕሪት	30
7	ሽቶዎች እና ቶይለት ወተርስ	100

8	በፋብሪካ ከጨርቃ ጨርቅ የተሰሩ ወይም የተዘጋጁ ልብሶች	10
	8.1 ከተፈጥሮ ሐር፣ ከናይሎን፣ ከሱፍ፣ ወይም ከማናቸውም ሌሎች ተመሳሳይ ነገሮች በሽራብ መልክ ቢሆን የተሰሩ ጨርቃ ጨርቆች	10
	8.2 በሙሉ ሆነ በክሬል የተሰራ አመድማ፣ ነጭ ቀለም የተነከረ ወይም የታተመ፣ በማናቸውም ቁመት ወይም ወርድ የተሰራ ጨርቃ ጨርቅ ከወባ መካከያ አገብር እና ከአቡጃዲ በስተቀር/ እንዲሁም የብርድ ልብሶች አንሳሳዎች፣ የአልጋ ሽፋኖች፣ ፎጣዎች፣ የጠረጴዛ ልብሶች እነዚህንም የመሳሰሉ ጨርቃ ጨርቆች	10
	8.3 ከጨርቃ ጨርቅ የተሰሩ ወይም የተዘጋጁ ልብሶች	10
9	ከወርቅ ከብርና ከሌሎች ነገሮች የተሰሩ ጌጣ ጌጦች	20
10	ለመኖሪያ ቤት አገልግሎት የሚሆኑ ሳህን ማጠቢያ መኪናዎች	80
11	ለመኖሪያ ቤት አገልግሎት የሚሆኑ የልብስ ማጠቢያ መኪናዎች	30
12	የቪዲዮ ደክ	40
13	የቴሌቪዥን እና የቪዲዮ ካሜራዎች	40
14	ተቀባይ ቴሌቪዥን፣ ከግራማፎን ከራዲዮ፣ ወይም ከድምፅ መቅረጫና ማሰሚና ማሳሪያዎች ጋር የተጣመሩ ቢሆንም ባይሆንም	10
15	ለመንገደኞች መጓጓዣ የሚሆኑ ተሽከርካሪዎች / አውቶሞቢሎች/ እስቴሽን ዋገን የአገልግሎት መኪናዎች ላንድሮቨሮች፣ ጂፓች፣ ፒክአፖች፣ እና እነዚህን የመሳሰሉ ተሽከርካሪዎች በላምተር ክራቫኖች ጭምር የተገጣጠሙ ወይም ያልተገጠሙ በመጀመሪያ ሲወጡ ሊኖራቸው ከሚገባው መሳሪያ ጋር 15.1 እስከ 1300 ሲ.ሲ.	30
	15.2 ከ1301 ሲ.ሲ. በላይ እስከ 1800 ሲ.ሲ.	60
	15.3 ከ1800 ሲ.ሲ. በላይ	100
16	የወለል ምንጣፎች	30
17	የአስቤስቶስና የአስቤስቶስ ውጤቶች	20
18	የጠረጴዛ፣ የግድግዳና የአጅ ሰዓቶች	20
19	አሻንጉሊቶችና መጫዎቻዎች	20

4.2.3 ተጨማሪ እሴት ታክስ

ሀ. ተጨማሪ እሴት ታክስ

ተጨማሪ እሴት ታክስ በገቢ ዕቃዎች ላይ ከሚጣሉት አምስቱ የታክስ አይነቶች መካከል አንደኛው ነው። ይህ ታክስ የሀገራችንን የታክስ ስርዓት አካል የሆነው በአዋጁ ቁጥር 285/1995 ነው። የዚህ ታክስ መጣኔ 15 በመቶ ሲሆን የሚከተለውን ቀመር ተከትሎ ታክሱ ይሰላል። በዚህ ቀመር መሰረት አስመጪው የእቃውን ዋጋን የመድን አረቦን፣ የማንጓጓዣ ወጪ፣ የጉምሩክን ቀረጥ እና ኤክሳይዥ ታክስን በአንድነት ይደምራል። በመቀጠል፣ የድምሩን ውጤት በ15% ያባዛል። የተገኘው ውጤት ከእቃው የሚሰበሰበው ተጨማሪ እሴት ታክስ ይሆናል።

መንግስት ወደ ሀገራችን በሚገቡት በማናቸውም ዕቃዎች እና አገልግሎቶች አቅርቦት ላይ ሁሉ ተጨማሪ እሴት ታክስ ይጥላል ማለት አይደለም። ከተጨማሪ እሴት ታክስ ነጻ የተደረጉ እቃዎችን ዝርዝር በአባሪ ሁለት ይመልከቱ። በአባሪው የተዘረዘሩት ዕቃዎቹ ከዚህ ታክስ ነጻ የተደረጉት በአዋጁ ቁጥር 285/1995 አንቀጽ 8፣ አዋጁን ለማስፈፀም የወጣውን የሚኒስትሮች ምክርቤት ደንብ ቁጥር 79/1995 ክፍል ሁለት /ከአንቀጽ 19 - 33/ በተደነገገው እና የገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር በተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 8/4/ በተሰጠው ስልጣን መሠረት ከታክሱ ነጻ ያደረጋቸው ዕቃዎችና አገልግሎቶች ናቸው።

ለ. ከተጨማሪ እሴት ታክስ ነጻ የተደረጉ ዕቃዎችና አገልግሎቶች ከዚህ በታች በተመለከተው ሰንጠረዥ የተዘረዘሩት ከተጨማሪ እሴት ታክስ ነጻ የተደረጉ ዕቃዎችና አገልግሎቶች

ሲሆኑ ዕቃዎቹና አገልግሎቶቹ በውጭ ሀገር ወይም በሀገር ውስጥ የተመረቱ ሊሆኑ ይችላሉ።

ተ.ቁ	የዕቃው /አገልግሎቱ ዓይነት	የህግ መሠረት /አዋጅ/ መመሪያ/ሰርተራ
1	ቢያንስ ሁለት ዓመት ያገለገለ መኖሪያ ቤት ሽያጭ እና የመኖሪያ ቤት ኪራይ	አዋጅ ቁጥር 285/94
2	የፋይናንስ አገልግሎቶች	» » »
3	ለህንጻዎች እና ሜዳሊያዎች ጥናት አገልግሎቶች ከሚውሉት በስተቀር የአገር ውስጥና የውጭ አገር ገንዘቦችን እና የዋስትና ሰነዶችን ማሰራጨት ወይም ወደ አገር ማስገባት	» » »
4	ለኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ የሚቀርብ ወርቅ ወደ አገር ማስገባት	» » »
5	በሀይማኖት ድርጅቶች የሚሰጡ የእምነት ወይም ከአምልኮት ጋር የሚገናኙ አገልግሎቶች	» » »
6	በትምህርት ተቋማት የሚሰጡ የማስተማር አገልግሎቶች እንደዚሁም ለህፃናት ጥበቃ በማዋዕል ህፃናት የሚሰጡ አገልግሎቶች	» » »
7	የኤሌክትሪክ፣ የኬሮሲን እና የውሃ አገልግሎቶች /በፋብሪካ ታሽጎ የሚሸጥ ውሃን አይጨምርም/	» » »
8	ከልዩ ልዩ አገልግሎት ወይም የኮሚሽን ክፍያዎች በስተቀር የፖስታ አገልግሎት ድርጅት በማቋቋሚያ አዋጁ በተሰጠው ሥልጣን መሠረት የሚያቀርባቸው ዕቃዎችና አገልግሎቶች	» » »
9	የትራንስፖርት አገልግሎቶች	» » »
10	ማናቸውም የስራ እንቅስቃሴ ለማከናወን ለሚሰጥ ፈቃድ ለመግንስት የሚፈጸም ክፍያ	» » »

11	ከ60% በላይ ሠራተኞች አካል ጉዳተኞች የሆኑበት አካል ጉዳተኞችን ቀጥሮ የሚያሰራ ድርጅት የሚያቀርባቸው ዕቃዎችና አገልግሎቶች	» » »
12	መጻሕፍት	» » »
13	የምግብ እህል / ጤፍ፣ ስንዴ፣ በቆሎ፣ ማሽላ፣ ጥራጥሬ እና የመሳሰሉት/	ደብዳቤ ቁጥር አመ3/16/28/635 ቀን 09/07/2000
14	ለወባ መከላከያ አገባብ ሥራ የሚውሉ የስፌት ክር ሌብል፣ ማሽኒያ ፕላስቲክ እና ማዳበሪያ	ደብዳቤ ቁጥር አመ3/16/28/892 ቀን 08/07/2001
15	የቆዳ ፋብሪካዎች የሚያደርጉት የፒክል፣ የዌት ብሉ እና የክረስት ምርት ግብይት	ደብዳቤ ቁጥር አመ3/16/28/860 ቀን 10/02/2001
16	የወባ መከላከያ አገባብ እና አገባብን ለመስፋት የሚያገልግል በኬሚካል የተነከረ ጨርቅ ወደ አገር ሲገባ	ደብዳቤ ቁጥር አመ3/16/28/785 ቀን 10/02/2001
17	መንግስት ከውጭ የሚያስገባው ስንዴ	ደብዳቤ ቁጥር አመ3/16/28/914 ቀን 11/02/2000
18	ከፖልም የተሰራ የምግብ ዘይት	ደብዳቤ ቁጥር አመ3/16/28/644 ቀን 25/07/1994
19	የዳቦ እና የወተት ሽያጭ	ደብዳቤ ቁጥር አመ3/16/28/889 ቀን 09/05/1995
20	መድኃኒቶች፣ የህክምና አቅርቦቶች እና የህክምና መገልገያዎች	ደብዳቤ ቁጥር አመ3/16/28/889 ቀን 09/05/1995
21	ለግብርና ምርት የሚውሉ ማዳበሪያዎች፣ ምርጥ ዘር፣ ፀረ ተባይ ኬሚካሎች	ደብዳቤ ቁጥር አመ3/16/28/930 ቀን 28/06/1995

22	የጡረታ አበል ክፍያ አገልግሎት	ደብዳቤ ቁጥር አመ3/16/28/961 ቀን 01/09/1995
23	የጉዞ ወኪሎች የአውሮፕላን ቲኬት በመሸጥ የሚሰጡት የገበያ አገልግሎት	ደብዳቤ ቁጥር አመ3/16/28/971 ቀን 11/10/1995
24	እንጀራ	ደብዳቤ ቁጥር አመ3/16/28/13 ቀን 01/25/1996
25	የመጻሕፍት ህትመት	ደብዳቤ ቁጥር አመ3/16/28/185 ቀን 05/09/1997
26	የቆዳ ማልፊያና ማለስለሻ ፋብሪካዎች ለጫማ ፋብሪካዎች የሚሸጡት የተጠናቀቀ ቆዳ	ደብዳቤ ቁጥር አመ3/16/28/730 ቀን 28/11/2000
27	የቡታጋዝ ምርት	ደብዳቤ ቁጥር አመ3/16/28/227 ቀን 25/12/1997

ማጣቀሻ:- Proclamation No. 307/2002, 570/2008, 610/2008 and directive no 18/2009; Income tax proclamation No 286/2002; Customs proclamation No. 859/2014; Proclamation No. 285/2002; Training material on withholding tax issued in March 2010; Customs tariff amendment no.1, 1996 edition; Ethiopian Customs Tariff, Volume 1 and 2, 2007 Version;

4.2.4 ሱር ታክስ

ሱር ታክስ የመንግስትን የፋይናንስ አቅም ለማግለልበት በገቢ ዕቃዎች ላይ ከሚጣሉት የታክስ አይነቶች መካከል አንደኛው ሲሆን በአራተኛ ደረጃ ላይ ይገኛል። ከሱር ታክስ የሚገኘው

ገቢ የዋጋ ንረት የሚያስከትለውን ተዕዕኖ ለማርገብ የሚውል ነው። መንግስት በከተማ ለሚኖሩ መካከለኛና ዝቅተኛ ገቢ ላላቸው ሽማግሌዎች የተለያዩ የምግብ ጥራጥሬዎችን በዝቅተኛ ዋጋ ያቀርባል። ለዚህ ስራ ማስኬጃ የሚያስፈልገውን ተጨማሪ ገንዘብ ለማግኘት መንግስት ከሚያዝያ ወር 1999 ጀምሮ በገቢ ዕቃዎች ላይ ሱር ታክስ ጥሏል። የሱር ታክስ የስሌት መሠረት እቃው የተገዛበት ዋጋ፣ ኢንሹራስ /የአረብን ዋስትና/ ለማጓጓዣ የተከፈለው ዋጋ፣ የጉምሩክ ቀረጥ ኤክሳይዝ ታክስ እና ቫት ድምር ውጤት ነው። ይህ ድምር በ10 ከመቶ ሲባዛ የምናገኘው ተከፋዩን ሱር ታክስ ይሆናል።

ይሁን እንጂ የሚከተሉት ገቢ እቃዎችና አገልግሎቶች ከሱር ታክስ ክፍያ ነፃ ናቸው። እነሱም የመሬት ማዳበሪያ፣ ነዳጅ እና የብረታ ብረት ቅባቶች (ሉብሪካንትስ)፣ የህዝብና የጭነት ማመላለሻ ተሽከርካሪዎች እና ሌሎችም ለተለየ አገልግሎት የሚውሉ ተሽከርካሪዎች፣ አውሮፕላኖች፣ የአየር መንኮራኩሮች፣ የጠፈር መንኮራኩሮች፣ እና የነዚህ ክፍሎች፣ የካፒታል (የኢንቨስትመንት) እቃዎች መድሀኒቶች ጥሬ እቃዎች እና ሌሎች በህግ ከታክስ ነፃ የተደረጉ ዕቃዎች ለምሳሌ በጉምሩክ ታሪፍ ደንብ 1ኛ መደብ መሰረት ከጉምሩክ ቀረጥ ነጻ የተደረጉት ዕቃዎች፣ በጉምሩክ ታሪፍ ደንብ 2ኛ መደብ ሀ መሰረት በልዩ መብት ከቀረጥ ነጻ የሆኑ እንዲሁም በታሪፍ ደንቡ 2ኛ መደብ ለ መሰረት ከማናቸውም ቀረጥ ነጻ የሆኑ ዕቃዎች ናቸው። የተለያዩ መድሃኒቶች፣ በጉምሩክ ታሪፍ ደንብ 1ኛ መደብ ምዕራፍ 28 እና 29 ላይ የተዘረዘሩት እቃዎች፣ ሌሎች በገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚ/ር ከሱር ታክስ ነጻ የተደረጉ ዕቃዎች ናቸው

4.2.5 በገቢ እቃ ከሚጣለው የንግድ ትርፍ ግብር ላይ ተቀንሶ የሚከፈል ግብር /Withholding tax /

ሀ. ዊዝሆልዲንግ ታክስ

የንግድ ትርፍ ግብር በገቢ ዕቃዎች ላይ ከሚጣሉት የታክስ ዓይነቶች መካከል አምስተኛውና የመጨረሻው ሲሆን ይህ ታክስ የሚተዳደረው በገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 286/1994 እና አዋጁን ለማስፈፀም በወጣው ደንብ ቁጥር 78/1994 መሰረት ነው። በዚህ አዋጅ አንቀጽ 52 መሰረት ዕቃዎች ወደ ሀገር ሲገቡ የንግድ ትርፍ ግብር እንደሚጣልባቸው ተደንግጓል። በገቢ ዕቃው ላይ የሚጣለው የንግድ ትርፍ ግብር የሚሰላው የዕቃውን የቀረጥ ማስከፈያ ዋጋ በ3 በመቶ በማባዛት ነው።

ይህ የንግድ ትርፍ ግብር ዕቃው በገባበት አመት መጨረሻ የሚከፈል ቢሆንም ግብሩ እቃው በሚገባበት ጊዜ አስቀድሞ እንዲከፈል ይደረጋል። ይህ የሚሆነው ያለ ምክንያት አይደለም። አብዛኛውን ጊዜ አስመጪዎች በዓመቱ መጨረሻ የሚጠበቅባቸውን ግብር በመክፈል ግዴታቸውን የሚወጡ ቢሆንም አንዳንዶች ግን ግዴታቸውን ሳይወጡ የሚሰወሩበት ሁኔታ ያጋጥማል። ይህ ዓይነቱ ህገ ወጥ ድርጊት በሀገር ዕድገትና ልማት ላይ ሊያስከትል የሚችለውን አፍራሽ ተፅዕኖ ለመከላከል መንግሥት ውጤታማ የግብር አስባሰብ ዘዴ ይጠቀማል። ዘዴው ትርፍ የሚያስገኙ የንግድ ዕቃዎች ወደ ሀገር በሚገቡበት ጊዜ የንግድ ትርፍ ግብር እንዲከፈልባቸው የሚያደርግ ነው። የመንግስትን ወቅታዊ የገንዘብ እጥረት በማቃለል ረገድም ዘዴው ጠቀሜታ እንዳለው ይነገርለታል።

አስመጪው አስቀድሞ የክፈለው የንግድ ትርፍ ግብር በአመቱ

መጨረሻ ከሚከፈለው የንግድ ትርፍ የግብር መጠን ላይ ይታሰባል። አስመጪው ዕቃዎችን ወደ ሀገር በሚያስገባበት ጊዜ አስቀድሞ የከፈለው ግብር አንሶ በአመቱ መጨረሻ ሊከፈል የሚገባው የግብር መጠን በልጦ ከተገኘ አስመጪው ልዩነቱን እንዲከፍል ይደረጋል። በተቃራኒው አስመጪው በየጊዜው የከፈለው የንግድ ትርፍ ግብር በልጦ በዓመቱ መጨረሻ በአስመጪው ሊከፈል የሚገባው የንግድ ትርፍ ከአነሰ በትርፍ የተከፈለውን ገንዘብ ባለሥልጣኑ ለአስመጪው በ90 ቀናት ውስጥ ተመላሽ ያደርጋል። ባለሥልጣኑ በትርፍነት የተከፈለን ገንዘብ ለአስመጪው ተመላሽ ከማድረጉ በፊት አስመጪው ሌላ ግብርና ቀረጥ የማይፈለግበት መሆኑን ያረጋግጣል። ፡ ከአስመጪው የሚፈለግ ግብርና ቀረጥ ካለ ባለሥልጣኑ ተፈላጊውን ተከፋይ ግብር በተመላሹ ገንዘብ እንዲካካስ ካደረገ በኋላ ተራፊውን ገንዘብ ለአስመጪው ይመልሳል።

የያዘውን ጭብጥ የበለጠ ግልጽ ለማድረግ እንዲረዳን የሚከተለውን አስረጂ እንመለከት። የተለያዩ የንግድ ዕቃዎች ወደ ሀገር አስገብቶ የሚሸጥ አንድ አስመጪ በዓመቱ መጨረሻ አንድ ሚሊዮን ብር አትርፏል እንበል ። አስመጪው ከዚህ ገቢው በመቶኛ 30 ብር የንግድ ትርፍ ግብር የመክፈል ግዴታ ተጥሎበታል። በዚህ መሠረት አስመጪው በዓመቱ መጨረሻ ለመንግሥት እንዲከፍል የሚጠበቀው ግብር 300 ሺ ብር ይሆናል ማለት ነው።

አስመጪው 300 ሺ ብር ግብር የሚከፈልበትን የንግድ ትርፍ ያገኘው በዚያ በጀት ዓመት /በ2002 ሊሆን ይችላል/ 25 የቤት መኪናዎችን ወደ ሀገር ውስጥ አስገብቶ በመሸጥ ነው።

■ -----
: አስመጪው እነዚህን ተሽከርካሪዎች በሚያስገባበት ወቅት በተለያዩ ጊዜ የንግድ ትርፍ ግብር ሲከፍል ቆይቷል። ይህ ክፍያ በዓመቱ መጨረሻ ሊከፈል ከሚገባው ግብር /300 ሺ ብር/ ላይ ታሳቢ የሚደረግ ነው። በዚህ መሠረት አስመጪው ተሽከርካሪዎችን ወደ ሀገር ሲያስገባ የከፈለው የንግድ ትርፍ ግብር መጠን ድምር 250 ሺ ብር ቢሆን በአስመጪው ያልተከፈለው የግብር መጠን 50 ሺ ብር ይሆናል ማለት ነው።

ስለዚህ አስመጪው ልዩነቱን ለባለሥልጣኑ በመክፈል የሚፈለግበትን የግብር ክፍያ ያጠናቅቃል ማለት ነው። በተቃራኒው አስመጪው 25ቱን ተሽከርካሪዎች ወደ ሀገር ሲያስገባ የከፈለው የንግድ ትርፍ ግብር መጠን 350 ሺ ብር ቢሆን አስመጪው የ50 ሺ ብር ግብር በትርፍነት ለባለሥልጣኑ ክፍሏል ማለት ነው። ስለዚህ ባለሥልጣኑ 50 ሺ ብር ለአስመጪው ተመላሽ ያደርጋል ማለት ነው። ባለሥልጣኑ ይህን የሚያደርገው አስመጪው ከማንኛውም ግብርና ቀረጥ ነፃ መሆኑን አረጋግጦ ነው።

ለ. ወደ ሃገር በሚገቡ እቃዎች ላይ የሚሰበስበው የንግድ ትርፍ ግብር የማይመለከታቸው ድርጅቶችና ግለሰቦች

በገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 286/1994 እንደተሻሻለ አንቀጽ 52/5/ ላይ እንደተደነገገው ለንግድ የሚውሉ እቃዎች የሚለውን ሐረግ ትርጉም በመመሪያ እንዲወሰን ለገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር በተሰጠው ስልጣን መሠረት ከዚህ በታች የተዘረዘሩት ድርጅቶችና ግለሰቦች ወደ ሃገር የሚያስገቡዋቸው እቃዎች ከንግድ ትርፍ ግብር ነፃ ተደርገዋል።

- ❖ በመንግስት የፋይናንስ አስተዳደር አዋጅ መሠረት በመንግስት መ/ቤት በተሰጠው ትርጉም ውስጥ የተካተቱ የፌዴራል እና የክልል መ/ቤቶች፤
- ❖ ለትርፍ ያልተቋቋሙ መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች እና ማህበራት /ከፍትህ ሚኒስትር ወይም ከሚመለከተው አካል የምዝገባ የምስክር ወረቀት ሲያቀርቡ/፤
- ❖ የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ባወጣው መመሪያ መሠረት የግል መገልገያ እቃዎቻቸውን ከቀረጥ ነፃ እንዲያስገቡ የተፈቀደላቸው ግለሰቦች፤
- ❖ በጉምሩክ ታሪፍ ደንብ 2ኛ መደብ ከጉምሩክ እና ከሌሎች ቀረጦችና ታክሶች ነፃ ሆነው እንዲገቡ የተፈቀዱ እቃዎችን የሚያስመጡ ግለሰቦችና ድርጅቶች፤
- ❖ በዲፕሎማቲክና ሌሎች ዓለም አቀፍ ስምምነቶች መሠረት ከንግድ ትርፍ ግብር ነፃ የሆኑ የዓለም አቀፍ ድርጅቶች፤ የውጭ ዲፕሎማቲክ ወይም ከንሱላር ሚሲዮኖች እና የእነዚህ አባላት፤
- ❖ በፌዴራል እና በክልል ኢንቨስትመንት ባለሥልጣን ከገቢ ግብር ነፃ የመሆን መብት /Tax Holiday/ የተሰጣቸው ግለሰቦች እና ድርጅቶች /ይህንኑ የሚያረጋግጥ ማስረጃ ሲያቀርቡ/፤
- ❖ የአምራችነት ፈቃድ ያላቸው ሰዎች ወይም ድርጅቶች ለሚያመርቷቸው እቃዎች በግብዓትነት የሚጠቀሙባቸው ጥሬ እቃዎች እና ለካፒታል እቃዎች የሚያገለግሉ

መለዋወጫዎች በቀጥታ ለንግድ የማይውሉ በመሆኑ ከ3% የገቢ ግብር የቅድሚያ ክፍያ ነፃ ናቸው፤ ይሁን እንጂ ባለ ኢንዱስትሪዎች ወደ ሃገር ባስገቡት ጥሬ እቃ ሽቀጡን አምርተው ለገበያ በሚያውሉበት ጊዜ ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ግብር ቀንሶ ገቢ ስለማድረግ በአዋጁ በተደነገገው መሠረት 2% ተቀናሽ የሚደረግባቸው ይሆናል፤

❖ ኢንዱስትሪዎችን ለማቋቋም ወይም ለማስፋፋት ወይም ለኃይል ማመንጫ ወይም የመገናኛ አገልግሎት ለመዘርጋት ወ.ዘ.ተ. ወደ ሃገር የሚገቡ የካፒታል እቃዎች /በቀጥታ ለንግድ የማይውሉ በመሆኑ ከኢትዮጵያ ኢንቨስትመንት ባለሥልጣን ወይም ጉዳዩ ከሚመለከታቸው አካላት የካፒታል እቃዎች መሆናቸው የሚያረጋግጥ ማስረጃ ከቀረበ/፤

❖ የስጦታ፣ የንግድ ማስታወቂያ እና የናሙና እቃዎች / Sample Goods/፤

❖ በማዕድን እንዲሁም በፔትሮሊየም ስራ ላይ የተሰማሩ ግለሰቦች ወይም ድርጅቶች /በልዩ ታክስ ህግ የሚተዳደሩ በመሆናቸው፤

4.2.6. ከአዲስ ወይም ያገለገለ ቴሌቪዥን የሚሰበሰበው ቀረጥና ታክስ እንዴት ይሰላል?

ለአዲስም ሆነ ለገለገለ ቴሌቪዥን የሚከፈለው ቀረጥና ታክስ የሚሰላው በቴሌቪዥኑ የቀረጥ መስከፈያ ዋጋ (duty paying value) ላይ ተመርኩዞ ነው። የቀረጥ ማስከፈያ ዋጋ ለቴሌቪዥኑ ያወጡት ወጪ ድምር ነው። ይህ ድምር ቴሌቪዥኑን ለመግዛት (cost) ለኢንሹራንስ (insurance) እና ለማንገዝ (freight)

ያወጡትን ወጪ ያካትታል። በእቃው አስመጪ የሚቀርበው የእቃ ዋጋ ትክክለኛ መሆኑ ሲታመንበት ጉምሩክ በአስመጪው የቀረበውን የእቃ ዋጋ ተቀብሎ የጉምሩክን የቀረጥ ማስከፈያ ዋጋ ለማስላት ይገለገልበታል። ይሁን እንጅ አስመጪው ያቀረበውን የእቃ ዋጋ ትክክለኛነት የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ሲጠራጠር ባደራጀው የጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ማስከፈያ ዋጋ ላይ ተመርኩዞ ተከፋዩን ቀረጥና ታክስ ያሰላል።

ሀ. በአዲስ ቴሌቪዥን የሚጣለው ቀረጥና ታክስ ስሌት

ከሚከፈለው ቀረጥና ታክስ ስሌት ጋር ተያይዞ የተነሳውን ጭብጥ በቀላሉ ለመረዳት የሚከተለውን ምሳሌ ይመልከቱ። የቀረጥ ማስከፈያ ዋጋዎ ብር 15340፣ የስራት ዘመኑ 2012 የሆነ ቴሌቪዥን አስገብተዋል ብለን እናስብ። የቴሌቪዥኑ ቀረጥና ታክስ እንዴት ይሰላል? ተከፋዩን ቀረጥና ታክስ ለመወሰን የሚከተሉትን አምስት የስሌት ደረጃዎች ይከተላሉ። በቅድሚያ የቴሌቪዥኑን የቀረጥ ማስከፈያ ዋጋ በእቃው የጉምሩክ ቀረጥ መጣኔ /30%/ በማባዛት የጉምሩክ ቀረጥን ያሰላሉ። በዚህ መሰረት ተከፋዩ የጉምሩክ ቀረጥ $4602 = 15340 \times 30/100$ ይሆናል ማለት ነው።

በቀጣይ የሚሰላው ኤክሳይዝ ታክስ ሲሆን በዚህ ስሌት የቴሌቪዥኑን የቀረጥ ማስከፈያ ዋጋ እና ተከፋይ የጉምሩክ ቀረጥ በመደመር በእቃው ኤክሳይዝ ታክስ ሬት/10%/ ያባላሉ። በዚህ ስሌት መሰረት ተከፋዩ ኤክሳይዝ ታክስ መጠን $1994.2 = (15340 + 4602) \times 10\%$ ይሆናል ማለት ነው።

በሶስተኛ ደረጃ የሚሰላው ተከፋዩ ተጨማሪ እሴት ታክስ ሲሆን በዚህ ስሌት የቴሌቪዥኑን የቀረጥ ማስከፈያ ዋጋ፣ ተከፋይ

የጉምሩክ ቀረጥ እና ኤክሳይዝ ታክስ በመደመር በተጨማሪ እሴት ታክስ መጣኔ ያባዛሉ። በዚህ መሰረት የሚከፈለው ተጨማሪ እሴት ታክስ ብር 3290.43 = (15340 + 4602+ 1994.2) x 15 % ይሆናል።

በአራተኛ ደረጃ የሚሰላው ሱር ታክስ ሲሆን ስሌቱ የቴሌቪዥኑን የቀረጥ ማስከፈያ ዋጋ፣ ተከፋይ የጉምሩክ ቀረጥ፣ ኤክሳይዝ ታክስ እና ተጨማሪ እሴት ታክስ ደምረው በሱር ታክስ መጣኔ ማባዛት ነው። በዚህ መሰረት የሚከፈለው ሱር ታክስ ብር 2522.66= (15340 + 4602+ 1994.2+3290.43) X 10% ይሆናል።

በአምስተኛ ደረጃ የሚሰላው ተከፋዩን የዝሆልዲንግ ታክስ እናሰላለን። ይህ ታክስ የሚሰላው የቀረጥ ማስከፈያ ዋጋን በየዝሆልዲንግ ታክስ መጣኔ በማባዛት ነው። በዚህ መሠረት ተከፋዩ የዝሆልዲንግ ታክስ $15340 \times 3 / 100 = 460.2$ ብር ይሆናል ማለት ነው።

በመጨረሻው የስሌት ደረጃ ሁሉንም ተከፋይ ቀረጥና ታክሶች እንደምራለን፣ በዚህ መሰረት መንግስት ከቴሌቪዥኑ የሚሰበስበው ቀረጥና ታክስ ስሌት ድምር ብር 12869.49=4602+ 1994.2+3290.43+ 2522.66+460.2 ይሆናል።

ከላይ የተገጸው ዝርዝር ስሌት እንደሚከተለው በሰንጠረዥ ለማቅረብ ተሞክሯል።

ተ.ቁ	ቀረጥ እና ታክስ አይነት	የተከፋይ ቀረጥ እና ታክስ ስሌት	የሚከፈለው ገንዘብ መጠን በብር
1	የጉምሩክ ቀረጥ	15340 X 30/100	4602
2	ኤክሳይዝ ታክስ	(1 5 3 4 0 + 4 6 0 2) x 10/100	1994.2
3	ተጨማሪ እሴት ታክስ	(15340+4602+1994.2) x 15/100	3290.43
4	ሱር ታክስ	(15340+ 4602+1994.2+ 3290.43)x10/100	2522.66
5	ዊዝሆልዲንግ ታክስ	15340x3/100	460.2
6	የተከፋይ ቀረጥና ታክስ ድምር		12869.49

ለ. ከአገልገል ቴሌቪዥን የሚሰበሰበው ቀረጥና ታክስ ስሌት አንድ በ2012 የተመረተ ቴሌቪዥን ለአብነት ብንመለከት ከአንድ፣ ሁለትና ሶስት ወ.ዘ.ተ. ዓመት በኋላ ወደ ኢትዮጵያ ቢያስገቡ ከቴሌቪዥኑ የሚሰበሰበው ቀረጥና ታክስ እንዴት ይሰላል? ከአገልገል ቴሌቪዥን ጉምሩክ የሚሰበሰበው ቀረጥና ታክስ የሚሰላው በቴሌቪዥኑ የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ (net DPV) ላይ ተመርኩዞ ነው። የቴሌቪዥኑ የተጣራ

የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ማለት ከቴሌቪዥን የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ላይ የእርጅና ቅናሽ ድምር ሲቀነስ የሚገኘው ውጤት ሲሆን ይህ ውጤት ከላይ በፊደል ተራ “ሀ” ላይ በተጠቀሰው አኳኋን ከአገለገለው ቴሌቪዥን የሚሰበሰበውን ቀረጥና ታክስ ለማስላት ያገለግላል።

የቴሌቪዥኑን የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋን ለማስላት የሚከተለውን በሰንጠረዥ የቀረበ ምሳሌ እንመልከት።

ተ.ቁ	የምርት ዘመን	ወደ ሀገር የገባበት ዘመን	የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ	ዓመታዊ የእርጅና ቅናሽ መጣኔ (የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋው 10%)	ድምር የእርጅና ቅናሽ በመቶኛ	ድምር የእርጅና ቅናሽ በብር	የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ
1	2012	2012	15340	-	-	-	15340
2		2013	15340	1534	10%	1534	13806
3		2014	15340	1534	20%	3068	12272
4		2015 እና ከዚያ በላይ	15340	1534	30%	4602	10738

በሰንጠረዡ እንደተመለከተው በ2012 ተመርቶ በዚያው አመት ወደ ሀገር የገባው ቴሌቪዥን አዲስ ስለሆነ የእርጅና ቅናሽ አልተደረገበትም። ይሁን እንጂ ከተመረተ በኋላ እስከ ሶስት አመት ባለው ጊዜ ውስጥ ወደ ሀገር ለገባው ቴሌቪዥን በየአመቱ ከቴሌቪዥኑን የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ላይ የአስር ከመቶ የእርጅና ቅናሽ ተደርጓል። በዚህ መሰረት በ2013 ወይም 2014 ወይም 2015 ወደ ሀገር ለገባው ቴሌቪዥን በቅደም ተከተል የ10%፣ 20% እና 30% የእርጅና ቅናሽ ተደርጓል። ይህ የእርጅና ቅናሽ ከቴሌቪዥኑ

የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፈያ ዋጋ ከሆነው ከ15340 ብር ላይ በመቀነሱ የቴሌቪዥንን የተጣራ የቀረጥ ማስከፈያ ዋጋ በ2013 ወደ 13806 ብር ዝቅ ሲል የዚህ ቁጥር መጠን በ2014 እና 2015 በቅደም ተከተል ወደ 12272 እና 10738 ብር ወርዷል።

ይሁን እንጂ የሚደረገው የእርጅና ቅናሽ ከ30 በመቶ እንዳይበልጥ በህግ በመገደቡ ምክንያት ከተመረተ ከሶስት አመት በኋላ ወደ ሀገር ከገባ ቴሌቪዥን የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፈያ ዋጋ ላይ የሚቀነሰው ድምር የእርጅና ቅናሽ 4602 ብር ብቻ ይሆናል። ይህም የቴሌቪዥንን የተጣራ የቀረጥ ማስከፈያ ዋጋ ከ10738 ብር በታች እንዳይቀንስ የሚገድብ ሲሆን ለቴሌቪዥን የሚከፈለው ቀረጥና ታክስ በዚህ ገንዘብ ላይ ተመርኩዞ ይሰላል ማለት ነው።

4.2.7 የንግድ ዕቃዎች ወደሃገር ለማስገባት ሊሟሉ የሚገባቸው ሰነዶች

- የአስመጪነት ፈቃድ፤
- የንግድ ፈቃድ፤
- የባንክ ፈቃድ፤
- የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር፤
- የተቆጣጣሪ መ/ቤቶች ፈቃድ፤
- የጉምሩክ ዲክላራሲዮን ከነደጋፊ ሰነዶች (አንቮይስ፣ ፓኪንግ ሊስት፣ ማስጫኛ ሰነድ፣ ወዘተ)

4.3 ገንዘብ ይዞ ወደ ኢትዮጵያ ለመግባትና ከኢትዮጵያ ለመውጣት መንገደኛው (ዳያስፖራውን ጨምሮ) ሊያሟላቸው የሚገቡ ቅድመ ሁኔታዎች

ማንኛውም ወደ ኢትዮጵያ የሚገባ በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ መንገደኛ ወደ ሃገር ውስጥ ከሶስት ሺህ የአሜሪካን ዶላር

■ -----
/3,000/ በላይ ወይም የዚህ ተመጣጣኝ የሆነ ሌላ አይነት የውጭ ምንዛሬ በጥሬ ገንዘብ ይዞ የሚገባ ከሆነ በጉምሩክ በኩል ዲክላራሲዮን በመሙላት ማስመዘገብ ይኖርበታል።

ማንኛውም ከኢትዮጵያ የሚወጣ በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ግለሰብ ያለማስረጃ የአሜሪካን ዶላር 3,000 በላይ ወይም ተመጣጣኝ የሆነ የሌላ አይነት የውጭ ምንዛሬ በጥሬ ገንዘብ ከአገር ይዞ መውጣት አይችልም።

ማንኛውም በኢትዮጵያ ውስጥ ነዋሪ የሆነ ኢትዮጵያዊ ወይም የውጭ ዜጋ በጥሬ ገንዘብ ይዞ መውጣት የሚችለው የውጭ ምንዛሬውን ከባንክ የገዛው ለመሆኑ የሚያረጋግጥ የባንክ አድቫይስ ወይም ደግሞ ወደ አገር ሲገባ በጉምሩክ በኩል ያስመዘገበበትን የገንዘብ ዲክላራሲዮን በማስረጃነት ሲያቀርብና እነዚህ መረጃዎች ከተሰጡ 45 ቀናት በላይ ያልቆዩ መሆኑ ሲረጋገጥ ነው።

ከኢትዮጵያ ውጭ ነዋሪ የሆነ ኢትዮጵያዊ ወይም በትውልድ ኢትዮጵያዊ ሆኖ የውጪ ዜግነት ያለው ግለሰብ ከሶስት ሺ የአሜሪካን ዶላር በላይ ወይም ሌላ ተመጣጣኝ የውጭ ምንዛሬ በጥሬ ገንዘብ ይዞ መውጣት የሚችለው ከባንክ የገዛው ለመሆኑ የሚያረጋግጥ የባንክ አድቫይስ ወይም ደግሞ ወደ አገር ሲገባ በጉምሩክ በኩል ያስመዘገበበትን የገንዘብ ዲክላራሲዮን በማስረጃነት ሲያቀርብ ነው።

ለስራ ጉዳይ፣ ለጉብኝት ወይም ለቱሪዝም ኢትዮጵያ ውስጥ የቆየ የውጭ ዜጋ ከሶስት ሺ የአሜሪካን ዶላር 3,000 በላይ ወይም ሌላ ተመጣጣኝ የውጭ ምንዛሬ በጥሬ ገንዘብ ይዞ ለመውጣት የሚችለው የውጭ ምንዛሬው ከባንክ የገዛው ለመሆኑ

የሚያረጋግጥ የባንክ አድቫይስ ወይም ደግሞ ወደ አገር ሲገባ ለጉምሩክ ያስመዘገበበትን የገንዘብ ዲክላራሲዮን በማስረጃነት ሲያቀርብና ይህም በተፈቀደለት የቪዛ ገደብ ውስጥ ሲሆን ብቻ ነው።

በትራንዚት መንገደኛነት ከ24 ሰዓት በላይ በኢትዮጵያ ቆይታ የሚያደርግ ማንኛውም ግለሰብ ከሶስት ሺህ የአሜሪካን ዶላር በላይ ወይም ሌላ ተመጣጣኝ የውጭ ምንዛሬ በጥሬ ገንዘብ ይዞ መውጣት የሚችለው ወደ አገር ሲገባ ለጉምሩክ ያሳወቀበትን የገንዘብ ዲክላራሲዮን ሲያቀርብ ብቻ ነው።

የኢምባሲና የውጭ ድርጅቶች ሠራተኞች ወይም በኢምባሲና በውጭ ድርጅቶች አማካይነት በጊዜያዊ ሠራተኛነት ወይም በወርክሮፕና ሴሚናር ላይ ለመሳተፍ ወይም ስልጠና ለመስጠት ወደ አገር ውስጥ የገቡ ግለሰቦች ከአገር ሲወጡ የያዙት ጥሬ ገንዘብ ከአሜሪካ ዶላር 3,000 በላይ ወይም ሌላ ተመጣጣኝ የውጭ ምንዛሬ ከሆነ ከባንክ በቀጥታ የተሰጣቸው ለመሆኑ የባንክ አድቫይስ ወይም ኢምባሲው የውጭ ድርጅቱ ከውጭ ምንዛሬ ሂሳቡ ወጪ አድርጎ ከካዝናው በጥሬ ገንዘብ የከፈላቸው ከሆነ ይህንን የሚገልጽ ደብዳቤ ማቅረብ ይጠበቅባቸዋል።

ማንኛውም ከኢትዮጵያ ወደ ውጭ የሚጓዝ ወይም ወደ ሃገር ውስጥ የሚገባ መንደገኛ የኢትዮጵያ ገንዘብ እስከ ብር ሁለት መቶ /200/ በጥሬ ገንዘብ ይዞ መውጣት ወይም በጥሬ ገንዘብ ይዞ መግባት ይችላል።

ከኢትዮጵያ ውጭ ነዋሪ የሆነ ኢትዮጵያዊ ወይም በትውልድ ኢትዮጵያዊ ሆኖ የውጪ ዜግነት ያለው ግለሰብ ከሶስት ሺ የአሜሪካን ዶላር በላይ ወይም ሌላ ተመጣጣኝ የውጭ ምንዛሬ

በጥሬ ገንዘብ ይዞ መውጣት የሚችለው ከባንክ የገዛው ለመሆኑ የሚያረጋግጥ የባንክ አድቫይስ ወይም ደግሞ ወደ አገር ሲገባ በጉምሩክ በኩል ያስመዘገበበትን የገንዘብ ዲክላራሲዮን በማስረጃነት ሲያቀረብ ነው።

ለስራ ጉዳይ፣ ለጉብኝት ወይም ለቱሪዝም ኢትዮጵያ ውስጥ የቆየ የውጭ ዜጋ ከሶስት ሺ የአሜሪካን ዶላር 3,000 በላይ ወይም ሌላ ተመጣጣኝ የውጭ ምንዛሪ በጥሬ ገንዘብ ይዞ ለመውጣት የሚችለው የውጭ ምንዛሪው ከባንክ የገዛው ለመሆኑ የሚያረጋግጥ የባንክ አድቫይስ ወይም ደግሞ ወደ አገር ሲገባ በጉምሩክ ያስመዘገበበትን የገንዘብ ዲክላራሲዮን በማስረጃነት ሲያቀርብና ይህም በተፈቀደለት የቪዛ ገደብ ውስጥ ሲሆን ብቻ ነው።

4.4. የበጎ አድራጎት እቃዎችና የጉምሩክ ስነስርዓት

ለበጎ አድራጎት ስራ ጉዳይ የሚውሉ እቃዎች ከጉምሩክ ቀረጥ እና ታክስ ነፃ ወደ አገር የሚገቡበትን ሁኔታ መንግስት አመቻችቷል። መንግስት በሰጠው መብት ተጠቅመው የበጎ አድራጎት እቃዎችን ወደ ሀገራችን ማስገባት የሚችሉት በሀገራችን የሚገኙ የበጎ አድራጎት ድርጅቶች እና ማህበራት ናቸው። በመመሪያ ቁ. 79/ 2005 ትርጓሜ መሰረት “የበጎ አድራጎት ድርጅት ማለት ለህዝብ ጥቅም የሚሰጥ ለበጎ አድራጎት አላማ ብቻ የተቋቋመና በበጎ አድራጎት ድርጅቶችና ማህበራት ኤጀንሲ የተመዘገበ ድርጅት ሲሆን የበጎ አድራጎት ማህበር ማለት በበጎ አድራጎት ድርጅቶችና ማህበራት ኤጀንሲ የተመዘገበ ሆኖ አላማው ትርፍ ለማግኘት ያልሆነ የአባላቱን መብትና ጥቅም ለማስጠበቅ እና ተመሳሳይ ህጋዊ አላማዎችን ለማከናወን እንዲሁም ተመሳሳይ

አላማ ካላቸው ተቋማት ጋር ለመተባበር በአባላቱ ስምምነት የተመሠረተ የሰዎች ስብስብ ማህበር ነው”

4.4.1. የበጎ አድራጎት ድርጅቶችና ማህበራት ወደ ሀገር ከቀረጥና ታክስ ነፃ የሚያስገቡባቸው እቃዎች

የበጎ አድራጎት ድርጅቶችና ማህበራት ተሽከርካሪዎችን፣ የልማት ዕቃዎችና መሣሪያዎችን እና መለዋወጫዎችን ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲያስገቡ ይፈቀዳቸዋል። የልማት ዕቃዎችና መሣሪያዎች ማለት የልማት ፕሮጀክትን ለማስፈጸም ወይም ተግባራዊ ለማድረግ የሚያገለግሉ ቋሚ መሣሪያዎች፣ ዕቃዎችና መለዋወጫዎች (accessories) ናቸው። ለትምህርት መርጃነት የሚያገለግሉ እንደ አቨርሄድ ፕሮጀክተር (over head projector)፣ ስላይድ ፕሮጀክተር (slide projector)፣ ኮምፕዩተር፣ ፕሪንተር ሶፍትዌር (Printer software) የማባዣ መሣሪያዎች እንደ ቋሚ የልማት መሣሪያዎችና ዕቃዎች ተቆጥረው ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲገቡ ይፈቀዳል። ሆኖም ግን አላቂ ዕቃዎች፣ የፍጆታ ዕቃዎች፣ የቢሮ መገልገያዎች፣ የቤትና የግንባታ ዕቃዎች፣ የኤሌክትሮኒክስ እና የኦዲዮቪዥኖች መሣሪያዎች ቋሚ የልማት መሣሪያዎችና ዕቃዎች ስላልሆኑ ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲገቡ አይፈቀድም። የበጎ አድራጎት ድርጅቶች እና ማህበራት የልማት ዕቃዎችና መሣሪያዎችን ከጉምሩክ ቀረጥ ነፃ እንዲያስገቡ ባለሥልጣኑ ከመፍቀዱ አስቀድሞ የሚቀርቡለትን ጥያቄዎች ለፕሮጀክቱ ያላቸውን አግባብነት ይገመግማል። እንዲሁም ከዚህ በታች በሰንጠረዡ የተመለከቱትን ሰነዶች አጣርቶ አግባብ ያላቸውን የልማት ዕቃዎችና መሣሪያዎች የጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ሳይከፈልባቸው ወደ ሀገር ውስጥ እንዲገቡ ይፈቅዳል።

4.4.2. የቀረጥ ነፃ ሙብት ተጠቃሚ ለመሆን በበጎ አድራጎት ድርጅቶች እና ማህበራት ለሚሉ የሚገቡ ሰነዶች

ተ.ቀ.	ለሚሉ የሚገቡ ሰነዶች ዝርዝር	ድርጅቶች	ማህበራት
1	ፕሮጀክቱ በፌደራል መንግስት ወይም በክልል መስተዳድር ወይም በከተማ አስተዳደር መ/ቤት የፀደቀ ስለመሆኑ ከመንግስት መ/ቤት ጋር የተደረሰ የስምምነት ሰነድ፤	√	√
2	ስምምነት የተደረሰበት የፕሮጀክት ፖርግላም፤	√	-
3	በበጎ አድራጎት ድርጅትና ማህበራት ኤጀንሲ የተመዘገበ መሆኑን የሚያረጋግጥ የታደሰ የማህበራት ምዝገባ ሰርተፍኬት፤	√	√
4	ዕቃው ማሰጫኛ ሰነድ (bill of lading) በእንግሊዝኛ ወይም በአማርኛ የተዘጋጀ	√	√
5	ዕቃው የተገዛበት ደረሰኝ (invoice) በእንግሊዝኛ ወይም በአማርኛ የተዘጋጀ	√	√
7	የዕቃው ማሸጊያ ዝርዝር (packing list) በእንግሊዝኛ ወይም በአማርኛ የተዘጋጀ	√	√
8	የልማት ዕቃው በእርዳታ የተገኘ ከሆነ የስጦታ ምስክር ወረቀት፤ (donation certificate) በእንግሊዝኛ ወይም በአማርኛ የተዘጋጀ	√	√
9	የሚመለከተው የመንግስት አካል የፃፈው የትብብር ደብዳቤ እና	√	√
10	ድርጅቱ/ማህበሩ ከግብርና ሚኒስቴር ወይም ከሚመለከተው አካል ጋር የተፈራረመው የአጠቃላይ የአተገባበር ስምምነት ሰነድ (General Operational agreement) ለመጀመሪያ የቀረጥና ታክስ ነፃ ጥያቄ ብቻ ማቅረብ ይኖርባቸዋል	√	√
12	ከቀረጥና ታክስ ነፃ የሚገባው ዕቃ ለበጎ አድራጎት አላማ ብቻ የሚውል መሆኑን የሚያረጋግጥ ከሚመለከተው የመንግስት አካል የተሰጠ ሰነድ፤	-	√

4.4.3 ዕቃን በዋስትና ወይም በቀረጥና ታክስ ክፍያ እንዲገባ ስለመፍቀድ

ሀ. ዕቃን በዋስትና ስለማስገባት

በሰንጠረዥ ቁጥር 4.8.2. በተራ ቀጥር 1(አንድ) የተመለከተው ቢኖርም ፕሮጀክቱ በፌደራል መንግስት ወይም በክልል መስተዳደር መ/ቤት የፀደቀ ስለመሆኑ ከመንግስት መ/ቤት ጋር የተፈረመ የስምምነት ሰነድ ሳይኖራቸው በተደረገ ጉብኝት ወይም በውጭ አገር ባሉ ለጋሾች በግል ተነሳሽነት የሚደረጉ እርዳታዎች ሲያጋጥሙ የበጎ አድራጎት ድርጅቶች ዕቃውን በዋስትና በማውጣት ሰነዶቹን ሊያሟሉ ይችላሉ።

ለ. ተጨማሪ ዕቃ በቀረጥና ታክስ ክፍያ እንዲገባ ስለመፍቀድ

ባለስልጣኑ እንደ አሸርሄድ ፕሮጀክተር (over head projector)፣ ስላይድ ፕሮጀክተር(slide projector)፣ ፕሪንተር ሶፍትዌር(Printer software) የማባዣ መሣሪያዎች በፕሮጀክት ፕሮግላሉ ላይ በተገለጸው መሰረት በቀረጽ ነጻ እንዲገቡ ይፈቀዳል። ሆኖም ግን እቃዎቹ በፕሮጀክት ፕሮግላሉ ላይ ያልተገለጹ እና ከሌሎች በበጎ አድራጎት መልክ በተጨማሪ የተገኙ ከሆነ ተገቢው የጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ተከፍሎባቸው እንዲገቡ ይፈቀዳል።

4.4.4 ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲገቡ የሚፈቀዱ ተሸከርካሪዎች፣ ሞተር ብስክሌቶች እና መለዋወጫዎች

ሀ. ተሸከርካሪዎች

የበጎ አድራጎት ድርጅቶች እና ማህበራት ለአረጋውያን ጉዳተኞች፣

ለህፃናት ማሳደጊያ፣ ኤች አይ ቪ ኤድስ በደማቸው ላለ ወገኖች ለመንከባከብ ሥራ፣ የጎዳና ተዳዳሪዎችን ለመንከባከብ እና ለመርዳት ተግባር፣ ለቴክኒክና ሙያ ማስልጠኛ ማዕከል(vocational training center) ለሚካሄድ የዕርዳታ ተግባር አግባብ ካለው የፌደራል ወይም የክልል መንግስት መስሪያ ቤት ድጋፍ እስከአገኙ ድረስ ከዚህ ቀጥሎ በተመለከተው ሠንጠረዥ መሠረት ሚኒሳሶችን እና ወይም አውቶብሶችን ከውጭ ሀገር ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲያስገቡ የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ይፈቅዳል።

በአንድ ማዕከል የታቀፉ የተረጃዎች ብዛት	የተፈቀደው የተሸከርካሪ አይነትና ብዛት
ከ15-30	አንድ ሚኒሳስ
ከ31-60	ሁለት ሚኒሳስ
ከ61-90	አንድ አውቶብስ
ከ91 በላይ	ሁለት አውቶብስ

ለ. ሞተር ብስክሌቶች

የበጎ አድራጎት ድርጅቶች ወይም ማህበራት ለሚያካሂዷቸው ፕሮጀክቶች የሚያስፈልጉ ሞተር ብስክሌቶችን ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲያስገቡ ይፈቀዳል። ድርጅቶቹ ወይም ማህበራቱ የዚህ መብት ተጠቃሚ የሚሆኑት አግባብ ካለው የፌደራል ወይም የክልል መንግስት መስሪያ ቤት ወይም የከተማ አስተዳደር የተሰጣቸውን የድጋፍ ደብዳቤ ሲያቀርቡ ነው።

ሐ. መለዋወጫዎች

ከቀረጥና ታክስ ነፃ የገቡ ዕቃዎችን መለዋወጫ ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲገቡ እንደ አግባብነቱ በባለሥልጣኑ ሊፈቅድ ይችላል። በባለስልጣኑ የሚፈቀደው የመለዋወጫ እቃ ዋጋ ከዕቃዎቹ ዋጋ ከ15% (አስራአምስት በመቶ) መብለጥ የለበትም። በባለስልጣኑ የተፈቀደው የመለዋወጫ ዕቃ ወደ ሀገር ውስጥ የሚገባው ዋናው ዕቃ ከገባበት ቀን ጀምሮ በአምስት ዓመት ጊዜ ውስጥ ነው። ነገር ግን ባለስልጣኑ ከላይ ለተገለፁ ተሸከርካሪዎች እና ሞተር ብስክሌቶች የሚያገለግሉ መለዋወጫዎችን ከቀረጥና ታክስ ነፃ ሆነው እንዲገቡ አይፈቅድም።

4.4.5 የቀረጥ ነጻ መብትን አላግባብ ስለመገልገል

ለበጎ አድራጎት ስራ ጉዳይ በቀረጥና ታክስ ነፃ ወደ ሀገር የገባ እቃን በንግድ ሥራ ለተሰማራ መሰል ተቋም አገልግሎት እንዲውል ማድረግ የተከለከለ ሲሆን የቀረጥና ታክስ ነፃ መብቱን አለአግባብ ተጠቅሞ የተገኘ የበጎ አድራጎት ድርጅት ወይም ማህበር አግባብ ባለው ህግ መሠረት በወንጀል ይጠየቃል።

ዋቢ፡- መመሪያ ቁ.. 79/2005

ሁሉንም ለህዳሴ

Together for Renaissance